

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1211

3. SRPNJA 2026. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Ponovno na Cresu

**Ljetna škola hrvatskog
jezika, kulture i duhovnosti**

SADRŽAJ

6

Žetva pšenice
**Dobar rod,
ali cijena ispod
troškova proizvodnje**

8

Održan 7. Hrvatski iseljenički kongres
**Kako preobraziti
Hrvatsku?**

12

Nebojša Lazarević, izvršni direktor
Centra za europske politike
**Odnos stanovništva
prema EU odraz je
odnosa medija prema EU**

16

»Godine novog preporoda«:
150 godina od rođenja Ivana Sarića
(1876. – 1966.)
Od bicikla do aviona

26

Kada tehnologija iz pogona
uđe u kućanstva
**Grijanje nove generacije
iz subotičke radionice**

30

Projekt *Tamburom kroz Hrvatsku*
**Fischerovi tamburaši
u Lovranu**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip
Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Ne-
venka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić,
Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

RAVNATELJICA:

Karolina Bašić
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)

• Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
• Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
• Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
• Zvonko Sarić
(novinar)
• Jelena Dulić Bako
(novinarka)
• Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
• e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
• LEKTOR:
• Zlatko Romić
• TEHNIČKA REDAKCIJA:
• Thomas Šujić (tehnički urednik)
• Jelena Ademi (grafička urednica)
• FOTOGRAFIJE:
• Nada Sudarević

FINANCIJE I RAČUNOVODSTVO:

• Mirjana Trkulja
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
(distribucija@hrvatskarijec.rs)
• TELEFON: ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55
• TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230
• E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs
• WEB: www.hrvatskarijec.rs
• TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica
• List je upisan u Registar javnih glasila
• Agencije za privredne registre Republike Srbije
• pod registarskim brojem: NV000315
• COBISS SR-ID 109442828

• CIP - Katalogizacija
• u publikaciji Biblioteka
• Matice srpske, Novi Sad
• 32+659.3(497.113=163.42)

Izgovor za tapkanje u mjestu

Izbor članova Savjeta REM-a postao je političko pitanje u Srbiji. I ne samo za Srbiju već i za odnos Srbije i Europske unije. Rad ovog tijela blokiran je zbog neizbora devetog člana koji bi, kako su pokazali izbori osam članova Savjeta REM-a, bio prevaga na ovu ili onu stranu, te povlačenja četvero izabranih članova.

Na konačnom formiranju Savjeta REM-a inzistira i Europska unija koja to postavlja kao jedan od uvjeta za pregovore o eventualnom otvaranju Klastera 3.

Savjet REM-a trebao bi imati devet članova koje predlažu novinarska udruženja, vjerske zajednice, organizacije civilnog društva, sveučilišta, umjetnici i nacionalne manjine. I sada će, čini se, zapeti upravo kod tog predstavnika nacionalnih manjina. Spasonosno rješenje da on ne bude izabran nađeno je u predstojećim izborima za nacionalna vijeća koji će biti održani do kraja ove godine. Kako je obrazloženo, kredibilni predstavnik može biti izabran tek nakon što se završe ti izbori i formiraju nova nacionalna vijeća.

Nakon što je **Aleksandar Vučić** najavio ostavku i raspisivanje izbora (još se ne zna točno za kada), izvori bliski službenom Bruxellesu objavili su da su na čekanju sada i dalji (eventualni) pregovori ili razgovori s Europskom unijom o eventualnim (financijskim) ustupcima Srbiji nakon što su izmijenjene sporne odredbe iz pravosudnih zakona.

Tako će eto dva potpuno različita izborna procesa biti razlog ili opravdanje za dalje tapkanje u mjestu.

Z. V.

Jasna Vojnić u Saboru

Hrvatska zajednica želi biti partner europskoj budućnosti Srbije

O položaju Hrvata u Srbiji ne treba govoriti samo kroz probleme, nego i kroz prilike koje pokazuju da zajednica ima potencijal biti važan čimbenik razvoja i europskih integracija države u kojoj živi, poručila je zastupnica **Jasna Vojnić** u obraćanju u Hrvatskom saboru.

Kao primjer navela je obilježavanje Dana hrvatske zajednice u Srbiji, održan prošloga tjedna u Subotici, ocijenivši da je upravo taj događaj pokazao koliko se može postići kada iza zajednice stoje sustavna potpora i zajednički rad.

»Sve to šalje jednu važnu poruku: da se budućnost ne gradi velikim riječima, nego ulaganjem u ljude. Prošloga tjedna u Subotici obilježili smo Dan hrvatske zajednice u Srbiji. I ono što smo toga dana vidjeli bila je slika jedne organizirane zajednice koja ulaže u svoje ljude, svoje institucije i svoju budućnost. U jednom danu dodijeljeno je 120 stipendija studentima, uručeni su ugovori za nove prekogranične projekte, dodijeljena su priznanja najuspješnijim učenicima, uručena nova državljanstva, razgovaralo se o suradnji hrvatskih institucija i Katoličke crkve, a održan je i susret ministara vanjskih poslova Hrvatske i Srbije.«

Govoreći o potpori hrvatskoj zajednici, Vojnić je zahvalila Vladi Republike Hrvatske i premijeru **Andreju Plenkoviću** na kontinuiranoj politici potpore Hrvatima u Srbiji, istaknuvši da upravo takav pristup omogućuje razvoj zajednice, njezinih institucija i mladih naraštaja. Zahvalila je i svim hrvatskim dužnosnicima koji su sudjelovali u

obilježavanju Dana hrvatske zajednice, ocijenivši da njihova nazočnost potvrđuje važnost zajedništva i skrbi za Hrvate izvan domovine.

Središnji dio obraćanja bio je posvećen europskom putu Srbije i ulozi hrvatske zajednice u tom procesu. Vojnić je istaknula da Hrvati u Srbiji žele biti partner europskim integracijama jer one donose snažnije institucije, gospodarski razvoj, više prilika za mlade i veću sigurnost svih nacionalnih zajednica.

»Hrvatska zajednica u Srbiji, osim što je jako ponosna i što jako čuva svoje, želi biti partner na europskom putu Srbije. Ne zato što je to interes Hrvata, nego zato što je to interes svih građana Srbije. Jer europska Srbija znači snažnije institucije, razvijeniju Vojvodinu, bolje gospodarstvo, više prilika za mlade i više sigurnosti za sve nacionalne zajednice. Mi želimo dati svoj doprinos na tom putu. Želimo biti partner. Želimo da se naš glas čuje. Ali isto tako očekujemo da bude i uvažen.«

Naglasila je kako hrvatska zajednica želi dati svoj doprinos tom procesu, ali istodobno očekuje dosljedno poštovanje manjinskih prava, političku participaciju, obrazovanje na materinskom jeziku i jasnu osudu govora mržnje, podsjetivši da su to europski standardi koje Srbija treba nastaviti provoditi.

Osvrnula se i na odnose Hrvatske i Srbije, pozdravivši susret ministara vanjskih poslova **Gordana Grlića Radmana** i **Marka Đurića** u Subotici te izmjene hrvatskog Zakona o strancima kojima su profesionalnim vozačima iz Srbije omogućene dugotrajnije vize.

»Možda to nije velika politička vijest. Ali za tisuće ljudi koji od toga žive – jest. To je primjer kako dobrosusjedski odnosi izgledaju u praksi. Ne kroz velike izjave, nego kroz odluke koje ljudima olakšavaju život. I takvih primjera treba biti sve više.«

Zaključujući obraćanje, Vojnić je poručila kako hrvatska zajednica ne želi biti promatrač, nego aktivan sudionik društvenih procesa i razvoja države u kojoj živi.

»Mi nismo zajednica koja samo ukazuje na probleme. Mi smo zajednica koja nudi rješenja. I jedino što tražimo jest prilika da svojim znanjem, iskustvom i europskim vezama doprinesemo razvoju države u kojoj živimo.«

M. V. R.

Aleksandar Vučić najavio ostavku na mitingu SNS-a u Beogradu

Ostavka u srpnju, izbori za tri do četiri mjeseca?

Na mitingu Srpske napredne stranke, koji je održan u subotu, 27. lipnja, u Beogradu **Aleksandar Vučić** najavio je da će podnijeti ostavku na mjesto predsjednika Srbije. Kako je rekao, »ovo su mi posljednji dani i tjedni« na funkciji predsjednika.

»Tada podnosim ostavku. Rekao sam vodstvu SNS-a da ću na predstojećim izborima pomoći da dobijemo narodno povjerenje u sljedeće četiri godine«, rekao je Vučić i najavio da će lista oko naprednjaka na parlamentarnim izborima nositi naziv »Ujedinjena Srbija«.

Najavio je i paket pomoći vrijedan oko 600 milijuna eura. Pomoć bi trebali dobiti umirovljenici s nižim mirovinama i korisnici dječjeg doplatka, a socijalno ugroženima smanjit će se računi za struju i plin.

Govoreći o ostavci, rekao je da bi se ona mogla dogoditi krajem srpnja, ali da će sve ovisiti o političkim okolnostima i njegovoj odluci. Dodao je i da bi izbori mogli biti održani u roku od tri do četiri mjeseca te da će, ako odluči biti kandidat ili podržati kandidaturu za premijera, to javno objaviti.

Biro za društvena istraživanja (BIRODI) priopćio je da je obraćanje predsjednika Srbije Aleksandra Vučića iz zgrade Predsjedništva povodom najave novog paketa pomoći za umirovljenike i građane, primjer korištenja državne funkcije u svrhu kampanje za »neraspisane parlamentarne izbore«. Profesor beogradskog Fakulteta političkih znanosti **Dušan Spasojević** ocjenjuje da bi se u njegovoj posljednjoj izjavi mogla iščitati namjera prelaska na mjesto premijera Srbije.

»Njegov eventualni dolazak na poziciju premijera samo bi ga ustavno stavio tamo gdje on već jest – ključna politička figura koja donosi sve odluke u zemlji«, rekao je Spasojević za Radio Slobodna Europa.

Spasojević smatra da postoji više »računica« koje su mogle utjecati na Vučićevu najavu ostavke.

»Jedna je to što se više ne može kandidirati za predsjednika i mora se kandidirati za neku drugu poziciju, pa bi tada eventualno održavanje predsjedničkih i parlamentarnih izbora zajedno omogućilo da u punoj mjeri sudjeluje u kampanji«, rekao je Spasojević.

Prema njegovim riječima, druga mogućnost je da Vučić smatra kako kandidat SNS-a teško može pobijediti na idućim predsjedničkim izborima te unaprijed traži način da prijeđe na ustavno jaču funkciju.

Z. V.

FOTO: Beta / Milan Ilić

Međutim, nije precizirao kada će točno podnijeti ostavku niti kada će izbori biti raspisani. U svom obraćanju obećao je poboljšanje životnog standarda, rast plaća i mirovina te očuvanje »tradicionalnih partnerstava« s Kinom i Rusijom.

Detaljnije o mjerama pomoći građanima govorio je u obraćanju javnosti u ponedjeljak navečer. Najavio je smanjenje troškova lijekova, koje bi trebalo obuhvatiti oko 2,5 do 3 milijuna građana. Mjere uključuju: smanjenje doplate koju građani plaćaju za lijekove (ograničeno na godinu dana) i proširenje liste lijekova na recept koje djelomično financira država.

Žetva pšenice

Dobar rod, ali cijena ispod troškova proizvodnje

Prvi izvještaji s njiva govore kako ovogodišnja žetva pšenice donosi relativno solidne prinose i dobru kvalitetu zrna, no zadovoljstvo ratara već na početku otkupa zasjenila je cijena koju nude otkupljivači. Kako prenosi portal *AgroSmart*, prema kalkulaciji Zadružnog saveza Vojvodine proizvodna cijena pšenice ove godine iznosi 27 dinara po kilogramu, dok se na tržištu proizvođačima za novi rod trenutačno nudi svega 19 do 20 dinara po kilogramu. Takav odnos troškova i otkupne cijene ponovno je otvorio pitanje isplativosti proizvodnje jedne od najvažnijih ratarskih kultura. Iako se u pojedinim područjima očekuju dobri prinosi, ponuđena cijena za mnoge proizvođače znači prodaju ispod cijene koštanja.

Predsjednica Zadružnog saveza Vojvodine **Jelena Nestorov** izjavila je za RTS, a prenosi *AgroSmart*, kako su u izračun proizvodne cijene uračunati troškovi repromaterijala i sve strojne operacije. Prema toj kalkulaciji, ulaganja po hektaru iznose 148.639 dinara. Kada se taj iznos podijeli s procijenjenim prinosom od 5,5 tona po hektaru, dolazi se do proizvodne cijene od 27 dinara po kilogramu pšenice. Posebno je upozorila kako proizvođač, ukoliko prihvati akontnu otkupnu cijenu od 19 dinara po kilogramu, mora ostvariti čak osam tona prinosa po hektaru kako bi uopće mogao računati na zaradu. Takvi prinosi, međutim, nisu pravilo za većinu proizvođača, osobito u uvjetima sve skupljeg repromaterijala, goriva, zaštitnih sredstava i drugih troškova koji prate ratarsku proizvodnju. Problem je tim veći što se, kako ističu iz Zadružnog saveza, otkupna cijena pšenice već godinama kreće gotovo na istoj razini, dok su troškovi proizvodnje u međuvremenu značajno porasli. Zbog toga ratari sve češće dolaze u situaciju da i uz dobar rod ne mogu pokriti ulaganja, a kamoli ostvariti zaradu potrebnu za nastavak proizvodnje.

Zadružni savez Vojvodine ponovno je zatražio da država pravodobno reagira preko Robnih rezervi i otkupom pšenice utječe na stabilizaciju tržišta. Prema riječima Je-

lene Nestorov, dosadašnje intervencije bile su zakašnjele i odnosile su se na količine koje nisu mogle značajnije pomaknuti tržišnu cijenu. Upravni odbor Zadružnog saveza Vojvodine uputio je Ministarstvu poljoprivrede i prijedlog da se proizvođačima pšenice odobre kratkoročni beskamtni krediti. Ideja je da se poljoprivrednicima koji u sustavu eAgrar imaju prijavljenu proizvodnju pšenice omogućiti da premoste razdoblje niskih cijena i izbjegnu prodaju roda odmah nakon žetve, kada su otkupne cijene najnepovoljnije. Takva mjera, smatraju u Savezu, proizvođačima bi dala prostor da pšenicu ne prodaju pod pritiskom trenutačne potrebe za novcem, nego da pričekaju povoljnije tržišne okolnosti. Za mnoge ratare to bi moglo značiti razliku između poslovanja s gubitkom i barem djelomičnog očuvanja ekonomske stabilnosti gospodarstva.

Jedan od problema na koji je ukazala Nestorov jest i nedostatak službenih podataka o zaliham neprodane pšenice iz prošlogodišnjeg roda. Bez takvih podataka, ocjenjuje, teško je kvalitetno voditi agrarnu politiku, ali i planirati buduću proizvodnju. Jasniji uvid u zalihe pomogao bi i proizvođačima i zadrugama, ali i državi u donošenju pravodobnih mjera.

Kao pozitivan pomak navodi se to što pojedini otkupljivači u Vojvodini sve više razvrstavaju pšenicu prema kvaliteti i kvalitetnije zrno plaćaju po višoj cijeni. To je važno i zbog izvoza, budući da je Italija jedan od značajnih kupaca srpske pšenice. Ipak, za većinu proizvođača ključni problem ostaje isti: cijena koju trenutačno mogu postići na tržištu ne prati stvarne troškove proizvodnje.

I. U.

Savjet REM-a i dalje ne funkcionira

Između ostavki, manjinskog mjesta i tumačenja zakona

Zaplet oko formiranja Vijeća Regulatornog tijela za elektroničke medije (REM) ušao je u novu fazu nakon što je Odbor Skupštine Srbije za kulturu i informiranje obustavio postupak za predlaganje kandidata za izbor člana Vijeća REM-a na prijedlog nacionalnih vijeća nacionalnih manjina. Kako je objavio N1, predsjednica odbora **Nevena Đurić** kazala je da se približavaju redoviti izbori za nacionalna vijeća nacionalnih manjina te da zato postoje opravdani razlozi da se s izborom devetog člana pričekaju do konstituiranja novih saziva tih vijeća.

Odbor je, istodobno, pozvao četvero članova koji su ranije podnijeli ostavke – **Rodoljuba Šabića**, **Milevu Malešević**, **Iru Prodanov Krajišnik** i **Dubravku Valić Nedeljković** – da preuzmu funkcije u REM-u. Prema pisanju N1, odbor se pozvao na mišljenje stručne službe prema kojem ne postoje pravne smetnje da se oni izjasne kako prihvaćaju funkcije, jer njihove ostavke nisu verificirane u Skupštini Srbije. Međutim, upravo je taj poziv otvorio novo pravno pitanje. Kako prenosi *Tanjug*, četvero članova poručilo je da zaključak odbora sam po sebi nije dovoljan za njihov povratak, već da pravne nedoumice mora razriješiti Narodna skupština. Oni smatraju kako se poziv zasniva na spornom tumačenju zakonskih odredbi o posljedicama podnesenih ostavki i o odgađanju izbora, te da se takva pitanja ne mogu riješiti zaključkom skupštinskog odbora.

Rodoljub Šabić je za *Danas* dodatno pojasnio kako povratak na temelju zaključka odbora ne bi bio rješenje, nego ulazak u novu nezakonitost. Naglasio je da njihov stav od početka nije bio borba za većinu u REM-u, nego inzistiranje na dosljednoj i principijelnoj zakonitosti. Pre-

ma njegovim riječima, ako vlast doista želi riješiti problem, to mora učiniti na zakonit način i kroz instituciju koja za to ima nadležnost – Skupštinu Srbije.

Predsjednica Skupštine Srbije **Ana Brnabić** najavila je nakon toga da će parlamentu biti podnesen zahtjev za autentično tumačenje relevantnih odredbi Zakona o elektroničkim medijima. Kako prenosi *Danas*, o tom zahtjevu trebali bi odlučivati narodni zastupnici, a Brnabić je navela kako bi se time trebao osigurati pravni temelj da četiri člana preuzmu mandate i da se Vijeće REM-a napokon konstituiraju. Ipak, i ako bi se četvero članova vratilo u Vijeće, REM bi zasad imao osam članova, jer je postupak za izbor devetog člana iz redova nacionalnih manjina obustavljen. Sugovornici *Danasa* ocjenjuju kako bi takav sastav formalno mogao raditi, ali bi bio politički i funkcionalno osjetljiv, jer bi odnos snaga bio četiri prema četiri. Profesorica Fakulteta dramskih umjetnosti **Ana Martinoli** upozorava da problem ne bi bio samo kvorum, nego donošenje važnih odluka za koje je potrebna šira, odnosno dvotrećinska većina.

Time se pitanje REM-a ponovno vraća na početak: je li cilj što prije popuniti tijelo koje već dugo ne funkcionira u punom kapacitetu ili najprije osigurati da se cijeli postupak provede bez pravnih rupa? U oba slučaja jasno je da odluka o manjinskom članu više nije jedina prepreka. Ključno pitanje sada je može li Skupština ponuditi rješenje koje će biti dovoljno uvjerljivo i za članove koji su podnijeli ostavke i za javnost koja od REM-a očekuje nezavisan nadzor elektroničkih medija.

I. U.

Održan 7. Hrvatski iseljenički kongres

Kako preobraziti Hrvatsku?

Kongres je okupio brojne sudionike iz gospodarskog, znanstvenog i društvenog života kao i brojne hrvatske povratnike, a sudjelovali su i predstavnici Katoličke crkve i hrvatskih institucija u Srbiji

»Kako preobraziti Hrvatsku – Dijaspore, useljavanje, demografija« bila je tema sedmog Hrvatskog iseljeničkog kongresa koji je od 25. do 28. lipnja održan u Vukovaru. Ovogodišnji Kongres otvorio je ključna pitanja hrvatskog iseljeničtva, povratka te jačanja povezanosti domovinske i iseljene Hrvatske. Poseban naglasak stavljen je na suradnju lokalnih zajednica i državnih institucija u stvaranju uvjeta za povratak hrvatskih iseljenika, koji predstavljaju značajan demografski, gospodarski i društveni potencijal Hrvatske. U središtu rasprava bili su povratak mladih kroz obrazovanje i zapošljavanje, demografska obnova te njegovanje ljubavi prema domovini i hrvatskom identitetu. Kongres je okupio brojne sudionike iz gospodarskog, znanstvenog i društvenog života kao i brojne hrvatske povratnike. Među ostalim, na kongresu su sudjelovali i predstavnici Katoličke crkve te hrvatskih manjinskih institucija iz Srbije.

O Hrvatima katolicima u Srbiji

U sklopu kongresa, u petak, 26. lipnja, održan je panel »Hrvatski katolici u Srijemu, Bačkoj i Beogradu« u organizaciji Ravnateljstva Dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu. Na panelu su govorili srijemski biskup mons. **Fabijan Svalina**, ekonom Subotičke biskupije vlč. **Ivica Ivanković Radak**, gvardijan i župnik franjevačkog samostana i župe sv. Ante Padovanskog u Beogradu fra **Ilija Alandžak** i upravitelj Fondacije *Antun Gustav Matoš* **Marin Piuković**. Susret je moderirao vlč. **Mihael Sokol**.

Srijemski biskup mons. Fabijan Svalina na početku je objasnio povijesnu važnost Srijema ustvrdivši da »Katolička crkva u Srijemu nije samo jedna vjerska institucija jer ona je stoljećima bila čuvar identiteta i onog osobito hrvatskog naroda«.

Govoreći o aktualnim prilikama, osvrnuo se i na iza-zove s kojima se Srijem susreće ustvrdivši da je to mala zajednica koja je ponovno zaživjela u drugoj formi ponovnog osamostaljenja 2008. od Đakovačko-osječke nadbiskupije. Budući da je velik udio katoličkog, tj. hrvatskog stanovništva protjeran, župe su malene. Također, više gotovo nijedno mjesto nije većinski katoličko ili hrvatsko, osim iznimki. Dodao je da se problem mje-

šovitih ženidbi očituje u tome da ili suprug ili supruga koji su katolici nemaju više doticaj s Katoličkom crkvom na tom prostoru. Istaknuo je i to da se mladi koji odu na studij, pogotovo iz seoskih sredina, najčešće ne vraćaju. Zaključno je naglasio da je Srijem specifična, neistražena i neispričana priča koju bi trebalo istražiti i prezentirati.

»Možda smo mali brojem, i jesmo mali brojem, ali smo još uvijek jaki i fleksibilni«, poručio je među ostalim biskup Svalina zahvalivši svećenicima koji su dali doprinos proteklom aktivnostima.

Pojasnio je da bez potpore Đakovačko-osječke nadbiskupije Srijemska biskupija ne bi mogla opstati. Dodao je da Središnji ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske podupire razne projekte i da će Vlada Hrvatske pomoći izgraditi biskupijsku kuriju, tj. ordinarijat u Srijemskoj biskupiji koji ne postoji, iskazavši nadu da će ove godine započeti s gradnjom. Ondje bi trebali biti i drugi sadržaji poput riznice, knjižnice i arhiva. Biskup je istaknuo da ima ideju i za otvaranje radijskog i televizijskog studija.

Situacija u Bačkoj i Beogradu

Vlč. Ivanković Radak govorio je o katolicima Hrvatima u Bačkoj istaknuvši kako u Subotičkoj biskupiji ima 170 tisuća katolika. Biskupija broji 90 župa i više od 100 svećenika od kojih osamdesetak aktivnih, dok su ostali umirovljeni.

Objasnio je i da je hrvatski katolički život više koncentriran u Subotici i okolici. Dio prema Somboru i uz Dunav je šokački kraj gdje je stanovništvo izumrlo, iselilo se i jednim je dijelom protjerano. Među ostalim, naglasio je i smanjivanje broja katolika godišnje u Srbiji, poglavito zbog statistike krštenih i umrlih. Objasnio je i problem »bunjevačkog pitanja«, razliku između bunjevačkih Hrvata i onih koji nisu Hrvati te pritisak da se »bunjevački jezik« uvede u službenu upotrebu Katoličke crkve.

Fra Ilija Alandžak predstavio je franjevce u Beogradu koji su ove godine obilježili 100. obljetnicu ponovne prisutnosti u Beogradu. Franjevci su došli u Beograd 1280-ih kada je došao prvi rimokatolički biskup. Kada je Beogradska biskupija bila ponovno uspostavljena, prvi nadbiskup fra **Rafael Rodić** opet je pozvao franjevce radi pastoralizacije katolika i Hrvata. Samostan i župa

sv. Ante Padovanskog brinu o pastoralu Hrvata, kao i Slovenaca i Mađara. Trenutno ondje žive trojica franjevac i pružaju smještaj hrvatskim studentima u Beogradu.

Marin Piuković je govorio o okolnostima u kojima Hrvati u Srbiji žive i pojasnio da su Hrvati 2002. proglašeni manjinom u Srbiji te je tada nastalo Hrvatsko nacionalno vijeće. Istaknuo je da je 2003. nastao tjednik *Hrvatska riječ* koji piše o prilikama Hrvata koji ondje žive te jedinu profesionalnu kulturnu instituciju Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. Piuković je govorio i o manjinskoj medijskoj prisutnosti. Pojasnio je i prijeopore oko etnički neizjašnjenih građana Srbije. Prema popisu iz 2022. bilo ih je 39 tisuća, 2011. oko 58 tisuća, a u Beogradu prema popisu iz 2022. gotovo pet tisuća. Piuković je istaknuo i potporu Hrvatske za neke projekte u Srbiji.

Djela hrvatskih autora u Srbiji

Na Kongresu je sudjelovao i **Branimir Kopilović** iz Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata koji je govorio o djelima hrvatskih kipara i arhitekata na teritoriju današnje Srbije, s fokusom na prostore AP Vojvodine i Beograda, gdje se i nalazi najveća koncentracija izvedenih djela. U području kiparstva djela hrvatskih kipara u javnom prostoru u Srbiji predstavljaju bogato ali nedovolj-

no kontekstualizirano umjetničko naslijeđe te prožimanja hrvatske i srpske kulture u segmentu spomeničke materijalne kulturne baštine.

»Najveći dio spomeničke baštine nastao je tijekom postojanja zajedničke države putem državnih ili lokalnih mjesnih narudžbi što je rezultiralo velikim brojem spomenika, poprsja, kipova znamenitih povijesnih ličnosti ili skulptura s dekorativnom funkcijom. U pitanju su radovi sljedećih kipara: **Rudolfa Valdeca, Frane Kršinića, Antuna Augustinčića, Ivana Meštrovića**«, kazao je on.

Također je važan doprinos hrvatskih arhitekata u izgradnji prije svega Beograda, Novog Sada i Zemuna počevši od kraja 19. stoljeća sve do 70-ih godina 20. stoljeća.

»Arhitekti i graditelji iz Hrvatske obogatili su ovdašnju arhitektonsku scenu, posebno grada Beograda. Njihova izvedena djela sežu od historicizma i ranog modernizma sve do internacionalnog stila moderne arhitekture. U pitanju su radovi arhitekata **Hermann Bolléea, Janka Holjca, Viktora Kovačića, Huga Ehrlicha, Pavla Horvata, Franje Katinčića, Viktora Axmanna, Frana Fundaka, Blaža Misite-Katušića, Jurja Denzlara, Dionisa Sunka, Vladimira Potočnjaka, Zlatka Neumanna i Ive Kurtovića**«, zaključio je Kopilović.

M. M. i D. B. P.

Izbori za nacionalna vijeća

U Srbiji će ove godine biti održani izbori za nacionalna vijeća nacionalnih manjina.

Mandat posljednjeg konstituiranog nacionalnog vijeća istječe 18. prosinca 2026. godine. Odluka o raspisivanju izbora mora biti donesena najmanje 120, a najkasnije 90 dana prije toga datuma, dok sami izbori moraju biti održani najkasnije 15 dana prije isteka mandata.

Ovogodišnji izbori bit će peti redoviti izbori za nacionalna vijeća nacionalnih manjina od uvođenja sustava neposrednih izbora. Prvi neposredni izbori održani su u lipnju 2010. godine, a od tada se izborni ciklus ponavlja svake četiri godine.

U narednom razdoblju Misija OEES-a u Srbiji informat će pripadnike nacionalnih manjina o njihovim biračkim pravima te pružati sve potrebne informacije o postupku izbora za nacionalna vijeća, uvjetima za sudjelovanje na izborima, načinu upisa u Posebni birački popis te ostvarivanju biračkog prava.

Z. V.

Hrvatska riječ na Festivalu novinarstva Media in Time

U Vinkovcima i Vukovaru je 26. i 27. lipnja održan Festival novinarstva *Media in Time*, koji je okupio medijske djelatnike i stručnjake iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine te Srbije. Na festivalu su sudjelovale i predstavnice NIU *Hrvatska riječ* **Zlata Vasiljević** i **Ivana Piuković**.

Prvog dana festivala voditelj radionica HRT Akademije **Darko Flajpan** govorio je o korištenju umjetne inteligencije u novinarstvu i izazovima koje nove tehnologije do-

nose novinarskoj profesiji. Voditeljica Akademije HINA-e i urednica HINA-e **Slavica Cvitanović** predstavila je edukacijski program čiji je cilj usavršavanje novinara u agencijskom novinarstvu.

Drugog dana festivala **Darko Flajpan** održao je predavanje o MoJo (Mobile Journalism) novinarstvu, koje od novinara zahtijeva da istodobno budu snimatelji, montažeri i novinari, pri čemu su im glavni alat pametni telefoni. Sudionici festivala imali su priliku čuti i kako funkcionira servis BBC-ja na srpskom jeziku u Beogradu, koji pokriva zemlje regije. O tome je govorila **Nataša Anđelković**.

Na festivalu su uručene prestižne nagrade Hrvatskog novinarskog društva za iznimna postignuća u lokalnom i regionalnom novinarstvu. Dodijeljena je nagrada **Anđelko Erceg** za najbolja ostvarenja u pisanom i internetskom novinarstvu te nagrada **Siniša Glavašević** za najbolje autorske radove u radijskom i televizijskom novinarstvu.

Festival novinarstva *Media in Time* projekt je Centra za kulturu medija iz Vinkovaca, pokrenut 2020. godine s ciljem razvoja novinarstva u Hrvatskoj te otvaranja komunikacijskih kanala između sudionika, kreatora i korisnika medijske scene, novinara i drugih medijskih djelatnika, predstavnika zakonodavne i izvršne vlasti, akademske zajednice te krajnjih korisnika medijskih sadržaja.

H. R.

Prekogranična suradnja Hrvatska – Srbija

Nove orgulje u crkvi Presvetog Trojstva u Somboru

Tjedan dana od uručivanja ugovora za projekte koji su odobreni u okviru Programa potpore Hrvatima u Srbiji u 2026. godini koje financira Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske, župa Presvetog Trojstva u Somboru završila je svoj dio projekta i u crkvu su stigle nove orgulje.

Nove orgulje prvi puta čule su se na misi u nedjelju, 28. lipnja.

Kako kaže župnik prečasni **Josip Štefković**, kupljene su elektronske digitalne orgulje marke *Viscount*, model *unico 500*. Model je to koji je namijenjen za profesionalce i velike crkve. Ima tri ručna manuala, 56 registara i još šest dodatnih orkestarskih registara.

»Orgulje su talijanske proizvodnje. Ovaj instrument koristi najsuvremenije tehnologije i stvara nevjerojatno vjeran i moćan zvuk orgulja. Koliko nam je poznato, ovako nešto u Srbiji još nije kupljeno i ne postoji. Sombor se već može pohvaliti orguljama koje se nalaze u karmelićanskoj crkvi. Svaki od ova dva instrumenta ima svoje komparativne prednosti«, kaže preč. Štefković.

Vodeći partner u ovom projektu župi je Srednja strukovna škola *Antuna Horvata* iz Đakova. Župi Presvetog Trojstva na ovom natječaju odobreno je 24.675 eura. »Instrument je plaćen 3.673.500 dinara. To je cijena s PDV-om, a iznosi oko 31.300 eura«, kaže prečasni Štefković.

Osim na misama, orgulje će se moći koristiti i za različite koncerte.

»U proteklih 10 mjeseci u našoj crkvi su gostovali zborovi iz Branjehog Vrha, iz Ogulina i Opuzena i iz Zagreba. Organizirali smo i koncerte s našim domaćim glazbenicima iz Sombora i okolice. Koncerti su bili lijepo posjećeni. Nabavom orgulja otvaraju nam se i druge mogućnosti.

Osim za liturgijska slavlja, organiziranjem koncerata otvara se mogućnost sudjelovanja i šire zajednice. Smatramo da je realizacija ovoga projekta, za koji su sredstva došla iz Hrvatske, i od širega značaja jer se time pokazuje da su katoličke crkve u Bačkoj baština i hrvatskoga naroda. Pored sredstava koja je Vlada Mađarske u posljednjim desetljećima izdvajala za obnovu crkvi i orgulja u našoj Subotičkoj biskupiji, smatramo značajnim da i Hrvatska pokazuje interese za naše svetinje i nastoji financijski stati iza naših projekata«, kazao je preč. Štefković.

Inače, u somborskoj crkvi Presvetog Trojstva prve orgulje postavljene su 1772. godine. Nove orgulje postavljene su 1877. godine. Imale su dva manuala i 19 registara. Tridesetih godina prošlog stoljeća prerađene su na pneumatski sistem i proširene su s 19 na 29 registara. Vanjski izgled orgulja nije se mijenjao, ali su one izgubile svoj barokni karakter i nisu u uporabi.

Z. V.

Nebojša Lazarević, izvršni direktor Centra za europske politike

Odnos stanovništva prema EU odraz je odnosa medija prema EU

FOTO: Beta

Naši političari, ne mislim tu samo na Srbiju, već na zemlje zapadnog Balkana, imaju pogrešnu viziju da je članstvo u Europskoj uniji politička odluka, odnosno da će se dogoditi ako se naš predsjednik rukuje s predsjednikom Francuske ili Njemačke, a pri tome se zanemaruje domaća zadaća, odnosno 250.000 stranica pravne stečevine Europske unije: da se one pročitaju, prevedu, shvate i prenesu u domaći pravni poredak

Intervju vodila: Zlata Vasiljević

Predsjednica Europske komisije **Ursula von der Leyen**, francuski predsjednik **Emmanuel Macron**, njemački kancelar **Friedrich Merz** i predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** sudjelovali su, uz druge političke dužnosnike zemalja zapadnog Balkana, na samita u Tivtu početkom prošlog mjeseca. Prema navodima medija, tom su prilikom razgovarali o mogućnosti da Beograd bude »nagrađen« ako odustane od zakona koji nisu u skladu s uvjetima za članstvo u Europskoj uniji.

U međuvremenu je Narodna skupština Srbije usvojila nove izmjene paketa pravosudnih zakona, poznatih kao »Mrđićevi zakoni«, čime bi se ti propisi trebali uskladiti

s nedavnim preporukama Venecijanske komisije. Europska komisija ranije je upozorila Srbiju da neće primati finansijska sredstva iz Plana rasta dok su na snazi prve verzije tih zakona.

U međuvremenu, na mitingu SNS-a u Beogradu u subotu, 27. lipnja, Aleksandar Vučić najavio je podnošenje ostavke na dužnost predsjednika države.

Tako izgleda kronologija najznačajnijih političkih dešavanja u prošlom mjesecu.

O tome gdje je Srbija u odnosu na Europsku uniju, što bi donio postupan ulazak u EU, zašto je porastao postotak građana koji žele Srbiju u EU, razgovarali smo s

izvršnim direktorom Centra za europske politike **Nebojšom Lazarevićem**.

► **Od 2012. godine Srbija je kandidat za članstvo u Europskoj uniji. Službeno, europskom putu Srbije posvećen je i službeni Beograd, ali na tom putu mnogo je kamena spoticanja i problema. Srbija je načelno posvećena europskom putu. Kako Vi vidite odnos vlasti u Srbiji prema Europskoj uniji i budućnosti Srbije u EU?**

Taj odnos bio je sasvim drugačiji 2014. godine, kada su počeli pregovori o članstvu Srbije u Europskoj uniji, nego što je to sada. U to vrijeme vlasti u Srbiji provodile su reforme, u smislu financijske konsolidacije, ali i brojne druge reforme. Promjena se, uvjetno rečeno, dogodila oko 2020. godine. Ne samo da su reforme zaustavljene, nego su se u posljednjih pet ili šest godina dogodile stvari koje je Europska komisija ocijenila kao izostanak napretka ili čak nazadovanje. Štoviše, od 2020. godine Srbija formalno više nema ni pregovarački tim za pregovore s Europskom unijom. Mi smo jedina država koja pregovara o članstvu, a nema pregovarački tim. Umjesto njega uspostavljena je neka vrsta koordinacije, iako je pregovarački tim prethodno radio relativno uspješno. Poanta pregovaračkog tima je da on nije u okviru javne uprave, jer nema dovoljno stručnih ljudi da to odrade, već se angažiraju vanjski stručnjaci koji će odraditi taj posao za vas, što je sasvim normalno i opće prihvaćeno. Naši političari, ne mislim tu samo na Srbiju, već na zemlje zapadnog Balkana, imaju pogrešnu viziju da je članstvo u Europskoj uniji politička odluka, odnosno da će se dogoditi ako se naš predsjednik rukuje s predsjednikom Francuske ili Njemačke, a pri tome se zanemaruje domaća zadaća, odnosno 250.000 stranica pravne stečevine Europske unije. Da se to pročita, prevede, shvati i prenese u domaći pravni poredak, te usput da se taj domaći pravni poredak reformira na način koji jamči da će Srbija biti stabilna demokracija i stabilna pravna država. Prvo, oni to vjerojatno ne razumiju, a drugo, i nisu baš pretjerano entuzijastični da rade na tome, pa onda prirodno pridaju veći značaj političkom dijelu procesa. Moglo bi se reći da je čak nakon samita u Tivtu neki entuzijizam malo porastao. Ali čak i da vlast u Srbiji odluči iskoristiti taj entuzijizam, ne vidim tko bi to proveo. Budući da je u međuvremenu čuveni Ured za europske integracije ostao bez kvalitetnih kadrova – ili su razriješeni ili su sami otišli – pa je onda i sam ured ugašen. Kao što sam rekao, ne postoji ni pregovarački tim, pa nemam ni ideju tko bi mogao provesti zadatak dovršavanja pregovora.

► **Zašto se 2020. godine dogodio taj zaokret u pregovorima s Europskom unijom?**

Tinjala je to već dvije-tri godine ranije. Vlast se koncentrirala na unutarnje događaje, a manje joj je bilo važno hoće li netko na Zapadu to ocijeniti uspješnim ili neuspješnim. Jedan od naših mitova ili predrasuda je da se Srbija u svojoj vanjskoj politici oslanja na Rusiju. To nije točno, ali postoji oslanjanje ili pokušaj oslanjanja na Kinu. Dakle, u ekonomskom smislu vlastima je postalo mnogo jednostavnije oslanjati se na kineske zajmove, zajmove

Svjetske banke i druge zajmove koji su povoljni, ali nisu uvjetovani ni reformama ni strogim procedurama u realizaciji tih zajmova. Lakše je uzeti takav zajam nego dobiti novac iz Europske unije koji je uvjetovan reformama.

► **Dakle, unutarnji problemi i financije rješavali su se takvom vrstom zajmova?**

Koliko god zajam bio povoljan, koliko god kamata bila mala ili je čak nema, on se mora vratiti. S druge strane, Europska unija svake godine daje 300 milijuna eura bespovratno. A to je kap u moru u odnosu na novac koji bismo dobivali da smo postali članica Europske unije. Prema proračunima CEP-a, godišnje bismo dobivali oko tri milijarde eura, što je uvjetovano investicijama od također oko tri milijarde eura. Dakle, koliko Europska unija investira, toliko bi i Srbija morala investirati, što bi pokrenulo ciklus od šest milijardi eura javnih ulaganja.

► **Može li se reći da Europska unija dosta toga tolerira Srbiji? Je li razlog tomu što se i na nedemokratske režime u regiji zapadnog Balkana gleda kao na garante regionalne stabilnosti i sigurnosti?**

Nisma siguran da ljudi razumiju ulogu Europske unije. Ona nije kontrolno tijelo prema Srbiji. Nije njezina zadaća zauzimati stavove. Istraživanja CEP-a govore da u oporbenom dijelu Srbije postoji razočaranje što Europska unija podržava stabilokratiju. Nema ona što podržavati ili ne podržavati. Ona samo može konstatirati da se reforme ne provode, da su to bili uvjeti za pregovore za članstvo i da uspori ili zaustavi pregovore o članstvu. To je maksimalno što može uraditi. Nismo mi kolonija EU, niti EU sebe tako doživljava. Ako govorimo o novcu, odnosno o Planu rasta za zapadni Balkan, Europska unija ukupno je izdvojila šest milijardi eura. Od toga su samo dvije milijarde bespovratna sredstva, dok su četiri milijarde povoljni zajmovi za cijeli zapadni Balkan tijekom razdoblja od tri godine. To nije velik iznos. Dovoljno je velik da o njemu razgovaramo i da nama koji se time bavimo bude važan, ali istodobno dovoljno malen da nikoga ozbiljnije ne potakne na provedbu reformi. Prva tranša sredstava isplaćena je Srbiji prošle godine jer je Europska unija željela djelovati konstruktivno i, uvjetno rečeno, steći određeni kredibilitet kod srpskih vlasti. Nažalost, u našim je krugovima to protumačeno kao dokaz da će novac biti isplaćen bez obzira na to kako radimo. Po mojem mišljenju, to je bilo pogrešno iskomunicirano. Takav pristup više neće prolaziti. Izostanak reformi neće se tolerirati. Od približno četrdeset reformskih zakona koji su se ocjenjivali u okviru Plana rasta ispunjeno ih je tek desetak. Jednako tako, neće se tolerirati ni nazadovanje, a takozvani Mrđićevi zakoni ocijenjeni su kao korak unatrag.

► **Rekli ste da Srbija godišnje iz Europske unije dobiva više od 300 milijuna eura. Može li to biti dovoljan »mamac« za vlast u Srbiji?**

Apsolutno ne. Ponovit ću da bismo kao članica Europske unije dobivali tri milijarde. Nije stvar samo u tome koliko dobivamo, već i za što se taj novac koristi. Od tri milijarde pretpostavljam da bi trećina išla za izravna plaćanja u poljoprivredi, što bi naši proizvođači svakako osjetili. Dio novca išao bi u infrastrukturu i nerazvijena područja.

Danas ne samo da dobivamo deset puta manje, već 80 posto tog novca dobivaju međunarodne konzultantske tvrtke koje provode reforme. Kada Europska unija kaže da je dala pet milijuna eura za reformu javne uprave u Srbiji, to znači da je taj novac dala međunarodnoj tvrtki da provodi reforme u Srbiji. U većini slučajeva taj se novac potroši tako što se dovedu strani stručnjaci koji ne razumiju domaći kontekst, odrade svoj dio posla, napišu izvješće i nacrt nekog zakona i na tome sve ostane. Od tih 300 milijuna Srbija ne osjeti ni 50 milijuna, a to je jako mali novac.

► **Merz i Macron pokrenuli su inicijativu za postupnu integraciju zapadnog Balkana i Europske unije. Što donosi ta inicijativa?**

Crna Gora će vjerojatno jedina završiti pregovore po staroj metodologiji i okončati pregovore sljedeće godine, 2028. i 2029. ratificirati sporazume te 2029. postati članica. To je ono što je realno. Centar za europske politike u suradnji s »think tank« organizacijama iz Bruxellesa 2018. godine izašao je i rekao da sve ostale zemlje zapadnog Balkana, po postojećoj metodologiji, ne mogu postati članice Europske unije te smo predložili i detaljno napisali metodologiju postupne integracije Srbije u Europsku uniju. To je tada naišlo na svojevršno ignoriranje od lokalnih vlasti. U jednom trenutku to je počelo posebno zanimati francusku administraciju. Ono s čime je sada Merz izašao posljedica je toga što je za tu ideju negdje čuo, ali ne zna kako bi to točno izgledalo. Naš prijedlog svodi se na to da ne možemo očekivati da Srbija s 350 milijuna eura, koliko dobiva godišnje, sustigne Poljsku koja dobiva 14 milijardi eura. To se nikada neće dogoditi. Po ovom prijedlogu ulazili bismo po fazama. Kako zadovoljimo određena područja, tako prelazimo na sljedeću

razinu. S tim razinama povećavao bi se novac koji bismo dobivali i prava koja imamo: nekada samo sjediti za stolom, nekada sudjelovati u raspravi, nekada glasovati, a u krajnjoj fazi dobivamo prava iz punopravnog članstva. Između druge i treće faze građani Srbije postali bi građani Europske unije. Ovo o čemu sam govorio CEP-ov je prijedlog. Na što se točno odnosi Merzova inicijativa, ne zna se. On je pozvao države koje su u procesu europskih integracija da same definiraju jesu li za to, pa da onda definiraju kako bi to izgledalo.

► **Koliko je realno da se to i provede? Da države koje pregovaraju budu za to?**

Vrlo je realno. Postojeći način pregovora nije realan, a osim toga dijelu vlasti na zapadnom Balkanu, koji suštinski ne želi članstvo u Europskoj uniji, takav način omogućuje da dobije na vremenu i svom stanovništvu prikaže kako radi na europskim integracijama. S druge strane, to omogućuje i Europskoj uniji, koja do sada nije pokazivala nikakvu posebnu namjeru integrirati zapadni Balkan, da tvrdi kako doista ima želju za proširenjem. Ja sam dosta kritičan prema našoj vlasti, ali isto tako treba primijetiti da nikakva posebna želja Europske unije za proširenjem nije postojala posljednjih deset godina. Da je postojala, to bi se dogodilo.

► **Onda je to prihvatljiv prijedlog za Srbiju?**

Da. Potrebno je taj prijedlog i konkretizirati, ali europska birokracija je velika i prilično sklona alternativnim rješenjima te mislim da će izaći s nekim prijedlogom.

► **Krajem ove ili početkom iduće godine? Ili je to prekratak rok?**

Nije prekratak rok.

► **U Solunu su prije 23 godine zemlje zapadnog Balkana Solunskom deklaracijom dobile poruku da**

su dobrodošle u Europsku uniju, ali pod određenim uvjetima. Neki analitičari smatraju da je samit EU – zapadni Balkan u Tivtu 2026. davno zakašnjeli prirodni nastavak samita u Solunu 2003. Što Vi kažete na tu usporedbu?

Za 23 godine izgubljene su dvije milijarde eura godišnje, odnosno 46 milijardi eura koje je Srbija mogla povući iz europskih fondova. Ne znam je li Tivat bio u funkciji toga da se pokaže Crnoj Gori da će se neke stvari dogoditi, a da se usput ostali ne razočaraju. Ne znam je li Tivat služio tome da se Ukrajina malo prizemli. Tijekom rata Ukrajini je obećano puno toga, ali nerealnog. To je država koja ni prije ovoga rata nije ispunjavala uvjete za članstvo u Europskoj uniji, a tek ih sada ne ispunjava. Trećina stanovništva ili je interno raseljena ili se nalazi izvan zemlje, gospodarstvo je razoreno i sigurno nije ostvaren napre-

Nebojša Lazarević jedan je od osnivača Centra za Europske politike. Sudjelovao je u pregovorima za sklapanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), a kao član užeg pregovaračkog tima za vođenje pregovora o članstvu Srbije u Europskoj uniji bio je zadužen za koordinaciju pregovora u pregovaračkim poglavljima 1, 3 i 28. Kao pomoćnik ministra trgovine i usluga rukovodio je Sektorom za međunarodnu suradnju i europske integracije.

Sudjelovao je u izradi velikog broja pravnih dokumenata i propisa, među kojima su Nacionalni program za integraciju Srbije u EU (NPI), Strategija razvoja trgovine Srbije, Zakon o općoj sigurnosti proizvoda, Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja, Zakon o trgovini, Zakon o zaštiti potrošača i dr.

Radio je kao pravni savjetnik u privatnom sektoru, a zatim i u Vladinom uredu za europske integracije. Tijekom svoje profesionalne karijere radio je kao stručnjak ili voditelj na brojnim projektima UNDP-a, EU-a, Svjetske banke, GIZ-a i USAID-a, kao i u brojnim drugim međunarodnim i donatorskim organizacijama.

Koordinirao je rad Nacionalnog konventa za Europsku uniju na nekoliko pregovaračkih poglavlja. Nebojša Lazarević diplomirao je na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Beogradu, a magistrirao u području prava Europske unije i međunarodnog poslovnog prava u Europskom centru za mir i razvoj Sveučilišta Ujedinjenih naroda za mir.

dak u demokratskom smislu. Obećati takvoj državi da će postati članica Europske unije odmah nakon završetka rata bilo je suludo još i u trenutku kada je to obećanje dano. Sada se Europska unija mora iz toga izvlačiti pa se Ukrajini nudi neki alternativni put. Mislim da su sve te priče o alternativama počele upravo zbog Ukrajine. Kako Ukrajini predstaviti da ona neće moći postati članica Europske unije?

► **Da se vratimo na Srbiju. Kako je pokazalo istraživanje CEP-a, kada bi se referendum održao sutra, za članstvo Srbije u Europskoj uniji glasovalo bi 56,4 posto građana koji imaju jasan stav. Istodobno, većina ispitanika sumnja u iskrenost namjere Europske unije da Srbiju primi u članstvo i pesimistično gleda na ishod pristupnog procesa. To su drukčiji rezultati od prethodnih istraživanja, kada je većina ispitanika bila protiv članstva u Europskoj uniji. Kako komentirate te rezultate?**

Odnos stanovništva prema Europskoj uniji uvijek je odraz odnosa medija prema Europskoj uniji. U Srbiji je odnos medija prema Europskoj uniji bio negativan barem deset godina. I to izrazito negativan, u smislu okrivljavanja Europske unije za sve u provladinim medijima poput *Kurira* i *Informera*. Ništa manje negativan nije bio ni u nastupima oporbenih stranaka i oporbenih medija, jer su i oni pothranjivali neku vrstu euroskepticizma, ako ne i nešto gore. Zato nije iznenađujuće što je u Srbiji potpora ulasku u Europsku uniju bila izrazito niska u odnosu na druge države, gdje ona iznosi 70 ili čak 90 posto, dok je kod nas u jednom trenutku pala na 36 posto. Ovo poboljšanje nije posljedica nikakve stvarne promjene, nego činjenice da su sedam dana u svim provladinim medijima objavljivani hvalospjevi o samitu u Tivtu, uspjehu naše vlasti u Tivtu i nadi da ćemo postati članica Europske unije. To je trenutačno stanje i mislim da će se već na jesen sve ispuhati i vratiti na staro.

► **Rezultati istraživanja objavljeni su čak i na naslovnicima jednog provladinog tabloida. Može li se to onda tumačiti kao da Beograd mijenja odnos prema približavanju Europskoj uniji?**

Nažalost, ne. To je samo dnevna politika.

► **Kako prosječnom građaninu Srbije, koji ima površna znanja o Europskoj uniji i informira se putem medija, objasniti što za Srbiju znači biti članica EU? Može li jedno od objašnjenja biti da građani, da je Srbija u EU, ne bi čekali na granicama zbog EES sustava?**

Ta situacija na granicama veliki je problem koji je uvela sama Europska unija. To je jedan od primjera koji ja koristim da pokažem koliko ni oni nisu nevini u ovoj igri. Dopusiti da europska birokracija uvede sustav koji je izvan bilo kakvih standarda, koji će stvoriti samo nepotrebne gužve i koji ne garantira ništa novo što nije garantirao stari, takav je promašaj i veliki minus. Minus je i za nas proeuropske snage u Srbiji i zapravo me čudi da vlast to nije bolje iskoristila u svojoj propagandi. Pitanje je što dobivamo članstvom. Dobivamo više novca, reforme koje su uvjet za članstvo, a Europska unija je najbolji okvir za te reforme. Dobivamo lakše školovanje i lakše kretanje.

► **Otvoreno tržište rada?**

Ne bih ni sada rekao da nam je ono zatvoreno, a i nisam siguran da je dobro da se hvalimo izvozom radne snage. Ima tu i jedna dobra stvar. Broj onih koji odlaze zbog školovanja izjednačio se s brojem onih koji se vraćaju. Ali problem je što odlaze visokokvalificirani i kvalificirani radnici raznih struka koji su traženi i ovdje.

»Godine novog preporoda«: 150 godina od rođenja Ivana Sarića (1876. – 1966.)

Od bicikla do aviona

GODINE
NOVOG
PREPORODA

U subotu, 27. lipnja, navršilo se 150 godina od rođenja **Ivana Sarića** (Subotica, 27. 6. 1876. – Subotica, 23. 8. 1966.), poznatog subotičkog biciklista, motociklista, automobilista, avijatičara i činovnika. Rođen je u Subotici, kao najmlađe dijete **Anne Má**k i upravnika imanja **Paje Sarića**. Počevši od 1887./88. godine završio je pet razreda gimnazije u rodnom gradu, ali je školovanje okončao u ljeto 1896. godine na Višoj trgovačkoj školi u Miškolcu. Krajem 1897. godine postao je činovnik u subotičkoj gradskoj upravi, što će biti materijalna osnova

Boraveći u Francuskoj tijekom ljeta 1909. godine, Sarić je vidio avion Louisa Blériota, koji se pripremao preletjeti La Manche. Od tada Sarića ne napušta misao da i on napravi vlastiti avion. U tome uspijeva naredne godine

svih njegovih sportskih dostignuća. Bio je član Subotičkog pjevačkog društva i u tom društvu upoznao je svoju suprugu **Irenu Schenk**.

Bicikl, motor, avion

Njegova biciklistička karijera trajala je od 1896. do 1900. godine. Prešao je put od biciklista amatera do pobjednika mnogih međunarodnih utrka. Početkom 20. stoljeća sve se više okreće motociklizmu, a kasnije i automobilizmu. Kao zaljubljenik u brzinu, u biciklizmu i motociklizmu osvajao je medalje na natjecanjima širom Austro-Ugarske. Bavio se i atletikom i hrvanjem te je jedan od osnivača Subotičkog atletskog kluba *Bačka* 1901. godine.

Boraveći u Francuskoj tijekom ljeta 1909. godine, Sarić je vidio avion **Louisa Blériota**, koji se pripremao preletjeti La Manche. Od tada Sarića ne napušta misao da i on napravi vlastiti avion. U tome uspijeva naredne godine. Tijekom ljetnih mjeseci na periferiji Subotice izveo je nekoliko probnih letova, a na jesen, 16. listopada 1910. godine, Ivan Sarić je letjelicom vlastite konstrukcije, a na oduševljenje sugrađana (najčešće se u izvorima spominje brojka od 7.000 ljudi), nadletio gradsko trkalište uz Halaški put, u blizini tvornice umjetnih gnojiva. Bilo je to nepunih sedam godina poslije letova američke braće **Wright** i pola godine poslije leta Slovenca **Edvarda Rusjana**. Kasnije je imao i nekoliko neuspješnih pokušaja u konstruiranju aviona s jačim motorom. Činovnički posao okončao je odlaskom u mirovinu početkom tridesetih godina 20. stoljeća. Do kraja života ostala mu je strast za automobile, koje je vozio do posljednjih dana.

Zrakoplovni projekti

Kako smo već naveli, ideja o letu ovom se Subotičaninu javila najvjerojatnije 1909. godine na autoreliju u Francuskoj (iako je riječ samo o usmenim predanjima), kada

je prvi put vidio zrakoplov Louisa Blériota pripremljen za let preko La Manchea. Po dolasku u Suboticu Sarić u podrumu svoje kuće u Ulici braće Radića i od dostupnih materijala – kotača bicikla, dijelova klavira, starog stolca, kace za mlijeko koja je poslužila kao spremnik za gorivo – pravi svoj prvi zrakoplov pod nazivom *Sarić 1*. Početkom 1911. godine usavršava konstrukciju zrakoplova *Sarić 2* za kojega je sam konstruirao i motor, no vijesti o novim pothvatima subotičkog zrakoplovca više nije bilo. Pred Prvi svjetski rat izaziva pozornost stručne javnosti svojim 10-cilindričnim motorom, pa je tijekom rata nekoliko godina proveo u tvornici zrakoplova u Wiener Neustadtu. Tijekom tih godina njegova razmišljanja bila su usmjerena i prema konstruiranju helikoptera, o čemu svjedoči maketa sačuvana u Muzeju zrakoplovstva u Beogradu. U istom se muzeju čuva i fotografija s maketom aviona koji na zadnjem dijelu ima natpis *Sarić 3*, no o tome je li u pitanju bila samo ideja ili nešto više, nije pronađen odgovor.

Ostavljen na cjedilu

Subotički povjesničar **Mirko Grlica** autor je izložbe o Ivanu Sariću koja je u subotičkom Gradskom muzeju održana povodom stogodišnjice njegova leta 2010. godine. Istraživanja koje je Grlica proveo za potrebe izložbe i pratećeg kataloga dovela su ga do zaključka kako Ivan Sarić u svojim vizionarskim pothvatima nije uživao potporu sredine u kojoj je živio:

»Arhiv je pun njegovih zahtjeva za pomoći, i čini se da je nakon prvog uspješnog leta i dobio neku pomoć od grada, ali i ako ju je dobio, ona je bila nedovoljna za njegove konstrukcijske pothvate. Zato smatram da ga je Subotica na neki način ostavila na cjedilu. To je bila jedna konzervativna i patrijarhalna sredina koja je gledala s po-dozrenjem na sve ono što je bilo novo. Sarić je imao svoj trenutak slave, nakon prvog leta kada je dočekan kao heroj, ali tu je negdje i njegov kraj. Sve ono što je uslijedilo kasnije bilo je skromnije popraćeno, tako da je nakon Drugog svjetskog rata potpuno zaboravljen, što se vidi i iz pisama koje je slao jednom beogradskom novinaru«.

Doprinos razvoju zrakoplovstva

Sarićeva izuzetnost nije u tome što je poletio među prvim, već što je ostvario neka od konstrukcijskih rješenja koja se i danas koriste u zrakoplovnoj industriji. Sarićev je let bio dug i stabilan, više od jednog kilometra na visini od 20-30 metara. Njegova konstrukcijska rješenja pridonijela su tome da jedan tako slab motor može podići tako veliki zrakoplov, da stabilno leti i izvodi zaokrete u zraku te da se sigurno prizemlji. Sarić je konstruirao takozvane elevatore na krilcima i to je ono što je dalo stabilnost njegovu zrakoplovu i što predstavlja njegov doprinos zrakoplovstvu.

Nakon spomenika u središtu Subotice podignutog 1985. godine, uz sportsku zračnu luku na Bikovu i lokalni aeroklub, njegovo ime od 2010. godine nosi i Tehnička škola u gradu čije je ime upisao u povijest zrakoplovstva. Također, njegov portret (djelo **Stjepana Albota**) dio je zbirke hrvatskih velikana koja krasi zidove Hrvatskog doma – Matice u Subotici.

Priredio: Branimir Kopilović

U povodu 150. obljetnice rođenja

Položeno cvijeće na Sarićev spomenik

U povodu 150. obljetnice rođenja znamenitog subotičkog svestranog sportaša i pionira zrakoplovstva **Ivana Sarića** (27. 6. 1876. – 23. 8. 1966.), na inicijativu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata prošloga je petka, 26. lipnja, na njegov spomenik u Subotici položeno cvijeće. Uz ovu ustanovu kulture hrvatske nacionalne manjine sa sjedištem u Subotici, istom gestom čast su mu odali i predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji i NIU-a *Hrvatska riječ*.

V. d. ravnatelja ZKVH-a **Josip Bako** ovom je prigodom istaknuo kako ustanova na čijem je čelu njeguje praksu komemoriranja i prisjećanja na značajne osobe, kako one u hrvatskoj zajednici tako i one koje su općenito pridonijele gradu Subotici u razvoju ili na bilo koji način u društvenom, kulturnom i sportskom smislu. Podsjećajući kako se osim obilježavanja 150. obljetnice rođenja, ove godine navršava i 60 godina od smrti Ivana Sarića, Bako je naveo po čemu je Sarić posebno značajan.

»Ivan Sarić je živio u vremenu kada je Subotica doživljavala jedan pravi procvat, krajem 19. i početkom 20. stoljeća. Ove godine obilježili smo i 175 godina od rođenja glavnog gradskog arhitekta **Titusa Mačkovića**, koji nam je ostavio na desetke arhitektonskih bisera koje danas imamo u Subotici. U tom vremenu živio je i Ivan Sarić koji je također putovao, vidio je što se događa u suvremenom svijetu u Europi i vrlo brzo se i Subotica pojavljivala na mapi kada su i ti neki tehnički i tehnološki izumi u pitanju. Svega sedam godina nakon prvog leta braće **Wright** u Subotici je zahvaljujući Ivanu Sariću poletio prvi avion, i to ne samo da je poletio već je preletio više od jednog kilometra. Zbog toga je Sarić više nego značajan, jer ne samo da je letio već je imao takva konstruktorska rješenja na svome avionu da se ona koriste i danas. Treba istaknuti da u vrijeme kada je živio nije bio na pravi način vrjednovan, dosta je tražio pomoć grada za neke svoje patente, ali ih nije dobivao. Zbog toga smo mi tu danas da mu odamo priznanje na njegovom spomeniku, on je zaista učinio da Subotica bude i u današnjoj, kao

i u bivšoj državi, pa i kada govorimo o nekim europskim okvirima, među onima koji su bili pioniri«, rekao je v. d. ravnatelja ZKHV-a.

I. P. S.

Znakovi pored pulta

Ranijih godina, u vrijeme kada su se novine još kupovale, ljudi su tek u prazničnim brojevima ili specijaliziranim tjednicima sa zanimanjem čitali »testove ličnosti« ili pak savjete stručnjaka o različitim poljima intimnog života ili pak društvenog statusa. Danas je, međutim, dovoljno uključiti internet i saznati sve o tome kada je najbolje zalijevati povrće, koja je biljka najzdravija na svijetu a da o tome pojma nemamo, što staviti u pre-tinac hladnjaka da se na njemu ne nahvata led i, naravno, na stotine psiholoških savjeta koji se tiču vas osobno ili vaših odnosa s najbližima. Nijedan domaći stručnjak, međutim, izgleda da se nije bavio odnosom vlasti spram građana i to stavio na globalno korištenje ili makar koristio **Johna Locka**, **Johna Rawlsa**, **Maxa Webera** ili pak **Hannaha Arendta** i na temelju njihovih najupečatli-

vijih dijelova svojim čitateljima skrenuo pozornost u vidu »osam znakova da vas vlast pravi budalom«, odnosno postavio pitanje »ignorira li vas vlast?«. Sva je sreća pa i današnji ljudi imaju toliko mozga da im nisu potrebni ni suvremeni ni raniji stručnjaci da bi i sami mogli doći do zaključka, i to upravo na temelju vlastitih kognitivnih sposobnosti u kombinaciji s razmišljanjem i zaključivanjem.

Eto, recimo – držat ćemo se samo hipotetičnih primjera – što biste pomislili o nekome tko iz čista mira noću na zaštićeno kulturno dobro kao što je to Smolenski mlin postavi tri velika banera na kojima piše »Srbija pobeđuje«? Moguće da bi vam prvo na pamet palo da je netko pobjegao sa sedmog kata obližnje bolnice, ali opet... pa moralo je pobjeći cijelo odjeljenje skupa s dežurnim da bi obavili tako zahtjevan posao. A i otkuda im sav taj materijal, sve to košta! Odbacite li tu pomisao, a vjerojatno hoćete, moguće je da ćete se zapitati je li taj netko lud? Je li stvarno toliko lud da mu snaga zakona u vidu zaštićenog kulturnog dobra znači isto što i taraba napuštene

kuće na periferiji grada? A onda još gore: koga to Srbija »pobeđuje«? Neprijatelja koji nam nije objavio rat ili vlastite građane koje tako tretira? Ili možda Madagaskar na sljedećem Svjetskom prvenstvu u nogometu u grupnoj fazi natjecanja? I, konačno, pravo pitanje: pravi li taj netko ostale ludim? Za ispravan odgovor zaokružite krug na čelu.

Uzmimo, onda, drugi primjer – naravno, opet hipotetični (još svježiji) – što biste pomislili o vlasti koja na pisanja i pozive grupe građana da u gradu organizira *Festival zanatskog piva* odgovara šutnjom? Prvo što bi moglo pasti na pamet je da su svi u lokalnoj samoupravi ili gluhi ili nepismeni ili ne razumiju jezik sredine u kojoj žive. Ali, kako vidite da je to skoro pa nemoguće, na pamet vam može pasti i pomisao da se lokalnoj vlasti iz nekog razloga ne dopada sama ideja održavanja tog festivala. U prilog tome vam, naravno, mogu iskrsnuti prošlogodišnja sjećanja kada je samo JKP *Čistoća i zelenilo* odbila pružiti svoje usluge, ali su ljudi ipak održali *Festival inatskog piva*, pokupivši za sobom sav otpad nakon što su se do sita izrazgovarali i pomalo pumpali. Bit će, past će vam i to na pamet, da lokalnoj samoupravi ne odgovara sama »priroda« tog festivala, odnosno struktura ljudi koja mu gravitira. Stoga ćete, opet ispravno, primijetiti da je to prvi znak da vas vlast ignorira i kao takve smatra nedostojnima da s vama obavlja bilo kakvu komunikaciju.

Drugi, sličan, znak da vas lokalna samouprava tretira kao građane nižeg reda je također hipotetične naravi. Što biste, primjerice, rekli o takvoj vlasti kada bi sazvala sjednicu Skupštine grada i na njoj donijela odluku da postojeći članovi savjeta mjesnih zajednica ostaju na svojim funkcijama dok ih ne zamijene drugi? Na pravi pogled: pitanje bez veze! Pa tako ti je to u demokraciji. E, ali što biste rekli na isto pitanje kada biste se sjetili da su posljednji izbori za savjete mjesnih zajednica bili prije sedam godina te da su mandati sadašnjih članova istekli prije četiri godine, a izbori za iste ne da nisu raspisani nego nisu ni na vidiku? Ako biste onako iz prve, pitanje bi bilo kao i s banerima: pa tko je tu lud? Ako biste pak bili malo promućurniji, moguće da bi vam na pamet palo i to da vlast vlastito flagrantno kršenje zakona pegla nižim pravnim aktom u vidu skupštinske odluke.

Kako god bilo, znakovi ne lažu. Treba ih samo pozorno pratiti, o njima razmisliti i doći do zaključka da vas lokalna vlast (eh, da je samo lokalna!) pod a) pravi budalom, pod b) ignorira, pod c) doživljava kao podanika. Ili, najispravnije, pod d): sve skupa.

Z. R.

Saša Werner Ristović iz Rume

Priče iz Srijema i aktivizam s 45. paralele

Naš sugovornik kroz »Hronike« i aktivizam povezuje prošlost i sadašnjost, podsjećajući kako se ljubav prema zavičaju najbolje potvrđuje djelima

Autor *Hronika*, koje u svojih šest dijelova odavno premašuju broj od tisuću priča, i čuvar povijesti Srijema, **Saša Werner Ristović** pregalac je i na polju građanskog aktivizma. Iza njega su akcije, inicijative, projekti, humanitarno djelovanje, a ispred njega puno volje i želje da na tom polju učini još mnogo.

Vojnička naobrazba

Werner Ristović rođen je u Rumi 1969. godine, gdje je završio osnovnu školu, a s petnaest godina i vojnu školu u Sarajevu i Beogradu. Po završetku školovanja postao je podoficir tadašnje JNA i službovao je u različitim garnizonima širom bivše države.

»Još dok sam radio u vojsci, naročito tijekom turbulentnih ratnih godina, izgradio sam jasan stav o jednakosti i pravu na život svih ljudi, odakle god da su rođenjem ili podrijetlom. U službi sam pokazivao veliki interes da pomazem ljudima i to mi je bio jedan od prioriteta motiva za nošenje uniforme. Zato sam ponosan i na to što sam završavao međunarodne tečajeve i različite vrste obuke koji su mi pomogli da postanem dio multinacionalnih snaga u kriznim regijama svijeta i pripadnik plavih kaciga«, priča Saša.

Hronike – od mreža do korica

Pred kraj vojne karijere radio je u Novom Sadu, što je poslije mnogo godina bio, na neki način, povratak kući i spajanje s obitelji.

»Više vremena provodio sam u rodnoj Rumi. Bio je to kao povratak staroj ljubavi«, dodaje naš sugovornik.

Baš u to vrijeme pandemija koronavirusa bila je u punom jeku. Saša se nalazio u migrantskom centru kod Sombora na osiguranju državne granice. Kao i svi u to teško vrijeme, bio je zabrinut za obitelj i sugrađane. Iz tog tegobnog stanja izrodila se misija zvana *Hronike*.

»Kako bih umirio druge, počeo sam pisati objave na društvenim mrežama u kojima sam ih bodrio i dijelio savjete kako da se ponašaju u kriznoj situaciji. Objave su bile veoma čitane i popularne. Nisam toga bio svjestan sve dok nisam dobio ponudu da od svojih statusa i objava napišem knjigu. Knjiga je nazvana *Vidimo se u*

hronici. Nastala je spontano bez ikakvih pretenzija ili očekivanja. Poslije uspješnih promocija, nastavio sam pisati tekstove. Tako je urađena i druga knjiga, nastavak *Hronike*. Uvidjevši da sam ostvario određeni utjecaj na čitatelje i zadobio njihovo povjerenje, odlučio sam da *Hronike* postanu neka vrsta neformalnog volonterskog udruženja. Cilj je bio da promoviramo pisanu riječ i tekstovima koje objavimo utječemo da ljudi ponovo počnu čitati«, sjeća se Ristović.

Započete su tako i brojne akcije koje su značile bliži susret sa sugrađanima. Akcije imaju zadatak jačati i razvijati toleranciju, empatiju, podršku i suradnju sudionika i svih drugih zainteresiranih građana. Tekstove i dalje objavljuje na FB stranici *Hronike*, a kada se sakupe svi tekstovi u jednoj godini, objavljuju se u knjizi. Ovog ljeta izlazi knjiga *Vidimo se u hronici*, 6. dio. Do sada je objavljeno preko tisuću priča o Rumi i Srijemu. Junaci priča su događaji i ličnosti iz povijesti, ali i ljudi iz susjedstva. Saša se pri tome drži principa da junaci priča ne budu obaviješteni da će se o njima pisati. U novoj, šestoj knjizi, ima oko osamdeset priča, s mnogo fotografija iz poro-

dičnih arhiva junaka knjige. Priče su ljudske, emotivne i promoviraju ono najbolje kod ljudi, što je Saši oduvijek i bio cilj – istaknuti dobro i lijepo, te vidjeti posebnost u svakodnevnom.

Građanski aktivizam

O građanskim akcijama koje pokreće, Saša priča:

»Djelujemo na volonterski način i preko društvenih mreža okupljamo zainteresirane za naše akcije. Svake godine organiziramo razgovore sa sugrađanima uz podjelu poklona i paketića za djecu. Pokrenuli smo i peticiju kojom je dodijeljeno ime jednom gradskom parku i svakog 24. ožujka na tom mjestu se održava skup sjećanja na dan kada je bombardirana SRJ. Osim toga, uređivali

»Ideju za projekt dobio sam u razgovoru s nekadašnjim župnikom rumskim vlč. **Ivicom Čatićem**. Naime, jednom je spomenuo činjenicu kako je župa sve manja i da joj prijeti lagano odumiranje. Iz tog razloga odlučio sam svojim tekstovima i akcijama pomoći oživljavanje kulturnog i duhovnog života župe. U planu je i suradnja s književnikom koji sada živi u Hrvatskoj **Zvonimirom Nemetom**. Cilj je da napravimo zajedničku knjigu objedinjenih tekstova koji se tiču rumske župe i njenih župljana. Na taj način mogao bi se očuvati trag koji povezuje Srijemce koji žive na ovim prostorima ili su odavde otišli. Ove godine smo, nažalost, kasno aplicirali za fond iz EU koji je trebao financirati moj odlazak u Zagreb i naš zajednički rad. Pokušat ćemo ponovno i nadamo se uspjehu«, kaže naš sugovornik.

Na 45. paraleli

Kao ponosni Rumljani, mještani često naglašavaju da se preko njihovog grada pruža 45. paralela (zamišljena kružna linija na Zemlji, točno na pola puta između ekvatora i Sjevernog pola).

»Prema pričama duboko urezanim u svijest svakog Rumljanina, na mjestu preko kojeg se ova zamišljena linija pruža, mjerenje u kilogramima daje najtočnije rezultate. Zato se kaže da trgovačke vage rumskih dućandžija nikada ne lažu«, uz osmijeh priča naš sugovornik i dodaje: »Ipak, najbliža istini je činjenica da prelazak 45. paralele preko našeg grada ne utječe previše na točnost mjerenja, ali definitivno je značajna kao referentna lokacija za određene standarde gravitacije. Bilo kako bilo, većina gradova preko kojih prelazi ova zamišljena linija, potrudila se da je obilježi i koristi u svrhe

razvoja turizma, i *Hronike* su stoga u stalnoj kampanji kojom promoviramo značaj 45. paralele.«

Upravo u svrhu promocije grada razvio je novu ideju – omogućiti svima koji budu željeli da se prijave i sudjeluju u mjerenju težine, na mjestima koja će u tu svrhu posebno biti određena, nakon čega će dobivati »Sertifikat 45. paralela«.

Ideja, planova, snova, Werner Ristović ima još mnogo, kao i energije za njihovu realizaciju. Problem su uglavnom financije, jer kao neformalno udruženje nemaju pravo na novac koji se u te svrhe dodjeljuje.

»Ali to smo izabrali jer želimo biti apsolutno neovisni u svom radu. Nastavit ću s pisanjem *Hronika* i organiziranjem promocija i novih akcija. Želja mi je da usprkos progresu sačuvam duh starog dobrog Srijema i ponosne Rume. Tri stoljeća tradicije ovog grada veliki su zalag za budućnost, a moj san je da Ruma bude predvorje Srednje Europe u svojoj putenoj raskoši i tradicionalnoj ljepoti«, kaže za kraj Saša Werner Ristović.

M. Mikolaci

smo Jevrejsko groblje i u više navrata prikupljali sredstva za humanitarnu pomoć. Sudjelovali smo i u obilježavanju dana romske zajednice u Rumi, u radu s Gradskim pozorištem u Rumi, suradnji s Rotary klubom iz Rume, u različitim predstavama i emisijama koje promoviraju grad. Organizirali smo i dolazak novinara iz Grčke koji će posjetiti Rumu i napraviti prilog«.

Svojevremeno je podržao i inicijativu poteklu od Rotary kluba da trg ispred katoličke crkve ponese ime osnivača Rume, grofova Pejačevića.

Veliku podršku u radu Saša Werner Ristović dobija od obitelji: supruga i troje djece uvijek su pripravnici »verificirati« njegove ideje, dati sugestije ili kritike, a zatim i aktivno sudjelovati u realizaciji. Osim njih, brojni prijatelji i sugrađani podržavaju akcije, dajući svoj doprinos na najrazličitije načine.

Moja župa Istočna

Jedan od projekata kojeg Saša odavno planira i od kojeg ne odustaje, nazvao je *Moja župa Istočna*.

Predstavnici *Festivala bunjevački pisama* nastupili u Pleternici

Na dugogodišnjem dječjem festivalu tamburaške glazbe *Glazbeni cvjetići*, koji se održava u Pleternici, nastupili su i predstavnici Hrvatske glazbene udruge *Festival bunjevački pisama* iz Subotice. Festival se održava tijekom dvije večeri, pri čemu je prva večer posvećena retrospektivi ranijih pjesama i nema natjecateljski karakter, dok je druga večer namijenjena natjecanju djece.

Predsjednica udruge **Mira Temunović** ističe kako je suradnja dvaju festivala ostvarena nakon što su predstavnici Pleternice ranije sudjelovali na smotri u Subotici s dvije mlade pjevačice, a ovoga puta u Pleternici su nastupili **Matej Vojnić Mijatov** i **Katarina Vukadinović**.

»Oni su se predstavili pjesmama *Al' bi znao gazda biti* i *Šumska utakmica*, nastupivši u revijalnom dijelu programa. Posebnost njihova nastupa bila je i u tome što ih nije pratila matrica, nego tamburaški orkestar iz Pleternice, što je mladim pjevačima dalo priliku nastupiti u pravom koncertnom ozračju, uz živu instrumentalnu pratnju. Festival je održan na Trgu bećarca u Pleternici, u okviru ljetnih manifestacija, a o nagradama su odlučivala djeca iz Pleternice, članovi Dječjeg gradskog vijeća. Oni su birali dobitnike različitih priznanja, poput nagrade za najsimpatičniji nastup ili za najveći pljesak publike, pa je svako dijete ponijelo lijepu uspomenu s festivala«, rekla je Mira Temunović.

Istakla je kako su iznimno ponosni na svoje mlade izvođače, koji su nastupili sigurno, intonativno čisto i s puno glazbene zrelosti. Njihovo sudjelovanje u Pleternici još je jedan primjer povezivanja djece i mladih kroz tamburašku glazbu, pjesmu i zajedničku kulturnu baštinu.

I. U.

Godišnja skupština HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina

Uspješna godina, novi planovi

Uvjeronaučnoj dvorani župe Uzvišenja Svetoga Križa u Petrovaradinu, 28. lipnja održana je redovita godišnja skupština HKPD-a *Jelačić*.

U izvješću o radu za 2025. godinu istaknute su brojne aktivnosti. Posebna pozornost posvećena je koncertima, nastupima zbora, klape i tamburaškog orkestra, kao i organizaciji manifestacija poput Petrovaradinskog karnevala, gastrofestivala *CROz kuhinje Vojvodine*, božićnih i uskrasnih programa. Istaknuta je i uspješna suradnja s institucijama Republike Srbije i Republike Hrvatske.

Članovima je predstavljen i Plan rada za 2026. godinu, koji predviđa nastavak rada svih sekcija Društva, organizaciju novih kulturnih događanja, koncerata, gostovanja i projekata, s posebnim naglaskom na očuvanje kulturne baštine petrovaradinskih Hrvata.

Na završetku sjednice jednoglasno su usvojeni Izvješće o radu i Financijsko izvješće za 2025., kao i Plan rada te Financijski plan za 2026. godinu. Među ostalim, zaključeno je kako je poslovanje Društva bilo u skladu sa Statutom i važećim propisima.

U raspravi su članovi izrazili zadovoljstvo postignutim rezultatima, pohvalili rad sekcija te iznijeli prijedloge za daljnji razvoj i unaprjeđenje aktivnosti Društva.

Predsjednik HKPD-a *Jelačić* **Mirko Turšić** zahvalio je svim članovima, suradnicima, donatorima i prijateljima Društva na kontinuiranoj podršci, istaknuvši kako su zajedništvo, predanost i ljubav prema kulturi temelj daljnjeg razvoja Društva i očuvanja hrvatske baštine u Petrovaradinu i Vojvodini.

H. R.

Seminar-radionica u Baču

Šokačko ruho za nove naraštaje

U organizaciji HU-a *Tragovi Šokaca* u utorak, 30. lipnja, u Baču je održan seminar-radionica pod nazivom »Značaj pravilnog oblačenja šokačkog ruha Bača, Plavne, Vajske i Bođana«. Program je održan u Franjevačkom samostanu, gdje su sudionici imali priliku upoznati se s poviješću, značenjem i pravilnim načinom nošenja šokačke nošnje ovoga kraja.

Fra **Josip Špehar** održao je predavanje o razvoju i posebnostima šokačke nošnje Bača, Plavne, Vajske i Bođana, kao i o značaju njezina pravilnog oblačenja. O pripremi, čuvanju i očuvanju šokačkog ruha govorila je **Stanka Čoban**. Nakon razgovora i pitanja sudionika, u poslijepodnevnom dijelu programa održan je praktični prikaz oblačenja šokačkog ruha i zavijanja u konđu. Upravo će tu nošnju na ovogodišnjoj reviji u Tomislavgradu nositi **Anamarija Begov** iz Vajske.

Predsjednica udruge *Tragovi Šokaca* Stanka Čoban izrazila je zadovoljstvo iskazanim interesom za radionicu te istaknula kako je ona dio projekta »Žensko tradicijsko

češljanje i izrada ogavlja Hrvatica u regiji«, koji financira Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Govoreći o šokačkoj nošnji, fra Josip Špehar istaknuo je kako je tijekom 40 godina službovanja u Baču postupno postao dio priče o očuvanju tamošnje šokačke nošnje.

»Šokačka nošnja iz Bača, Plavne, Bođana i Vajske ne može se uspoređivati s onom iz Sonte i Monoštora jer ima svoje posebnosti. Šokci danas ne žive u jednoj teritorijalno povezanoj zajednici, nego su raspršeni diljem ovog prostora. Bački kraj najviše pripada krugu nošnji povezanih s Vinkovcima i Đakovom, odnosno panonskom tipu Šokaca, dok je Sonta više vezana uz baranjski prostor«, kaže fra Josip Špehar.

Fra Špehar i Stanka Čoban posjeduju vrijedan fond šokačke nošnje te su i ovom prilikom pozvali na sustavniju zaštitu tog dijela tradicijskog naslijeđa.

H. R.

Priskakanje vatre na Sv. Ivana Cvitnjaka u Tavankutu

Tradicionalno, na dan proslave Svetog Ivana Cvitnjaka, 24. lipnja, ispred etno salaša *Balažević* u Tavankutu održano je *priskakanje vatre*. Svoje umijeće i hrabrost u preskakanju vatrenog plamena pokazali su članovi mjesnog HKPD-a *Matija Gubec*, obučeni u nošnje i po običaju bos, a pridružili su im se i pojedini mještani i drugi posjetitelji.

Menadžer za kulturu tavankutskog *Gupca*, organizatora ovog događaja, **Ivica Dulić** istaknuo je kako ovaj običaj organiziraju više od 15 godina:

»HKPD *Matija Gubec* želi sve običaje koji su se nekada održavali u Tavankutu obnoviti, neke po sjećanjima, a neke po zapisima, te ih prenijeti na mlađe naraštaje kako bi ih sačuvali. Što se tiče *priskakanja vatre*, ima raznih tumačenja – jedni kažu da se *priskakalo* samo na Petrov (29. lipnja), drugi samo na Sv. Ivana Cvitnjaka, dok neki od Sv. Ivana Cvitnjaka do Petrova svaku večer, znači pet dana se palila vatra. Mladima je ovaj običaj vrlo interesantan, vrlo je

arhaičan. Došli smo do zaključka da u današnje vrijeme naši mladi ne znaju puno o običajima – ne znaju što znači prelo, zašto se zove prelo, zašto *kraljice* idu bosi i dr., jer ni većina roditelja te djece nisu živjeli te običaje i zato mi kao Društvo radimo na tome«.

Priskakanje vatre pratili su *Gupčevi* tamburaši, a kada se vatra, po smračivanju, ugasila, mladi u nošnjama su zaigrali kolo i parovne igre.

I. P. S.

Dužijanca 2026. **– najava događanja**

5. srpnja u 10 sati – *Dužijanca u Bajmaku*, crkva sv. Petra i Pavla apostola, Bajmak

9. srpnja u 17 sati – Otkrivanje spomen ploče Blašku Rajiću u znak sjećanja na prvu *Dužijancu*, crkva sv. Roka Subotica

11. srpnja, od 6.30 sati – *Takmičenje risara*, njiva kraj Risarskog salaša u Đurđinu

12. srpnja u 10.30 – *Dužijanca u Tavankutu*, crkva Presvetog Srca Isusova, Tavankut

18. srpnja u 18 sati – *Natjecanje u pucanju bičevima*, Risarski salaš u Đurđinu

19. srpnja u 9.30 sati – *Dužijanca u Žedniku*, crkva sv. Marka Evanđelista, Žednik

21. srpnja – 5. kolovoza – Radionica čišćenja žita i pletenja vijenaca, dvorište župe sv. Roka, Subotica

22. srpnja u 19 sati – Izložba *S Božjom pomoći*, Biskupijski muzej, Subotica

23. srpnja tijekom dana – Postavljanje izloga u središtu grada za natjecanje aranžera izloga, Subotica

26. srpnja u 10 sati – *Dužijanca u Maloj Bosni*, crkva Presvetog Trojstva, Mala Bosna

26. srpnja u 14 sati – Konjičke utrke *Dužijanca*, Gradski hipodrom, Subotica

30. srpnja u 18 sati – Izložba slika s XXIX. Međunarodne likovne kolonije *Bunarić*, HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica

30. srpnja do 1. kolovoza – XXX. Međunarodna likovna kolonije *Bunarić*, HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica

2. kolovoza u 10 sati – *Dužijanca u Đurđinu*, crkva sv. Josipa Radnika, Đurđin

2. kolovoza u 18 sati – *Dužijanca u Mirgešu*, dvorana mjesne zajednice, Mirgeš.

Kada tehnologija iz pogona uđe u kućanstva

Grijanje nove generacije iz subotičke radionice

Ušteda ovisi o konkretnom objektu i njegovoj energetskej efikasnosti, postojećem sustavu grijanja, navikama potrošnje i mogućnosti korištenja jeftinije tarife ili solarne energije

Rastući troškovi energenata i sve veća potreba za učinkovitijim sustavima grijanja potiču kućanstva i gospodarstvenike na traženje rješenja koja dugoročno mogu donijeti manju potrošnju i veću kontrolu troškova. Jedno takvo rješenje razvijano je u Subotici, u okviru tvrtke **TES Inno Tech**, dok je njegova komercijalna primjena predstavljena kroz **TES Termu**. O razvoju tehnologije, mogućnostima primjene u kućama, stanovima i poslovnim objektima, ali i planovima za nove sustave, razgovarali smo s **Attilom Szlobodom**. Sve veće oscilacije na tržištu energenata posljednjih su godina promijenile način na koji građani promišljaju grijanje. Pitanje više nije samo koji energent koristiti, nego i koliko je sustav prilagodljiv, koliko energije troši, može li se povezati s obnovljivim izvorima i koliko korisniku ostavlja prostora za dugoročnu uštedu.

Upravo u tom pravcu svoje rješenje predstavlja **TES Termu**, koja je u Subotici otvorila salon prodaje, zamišljen kao mjesto na kojem se zainteresirani mogu upoznati s uređajima, načinom rada sustava i mogućnostima prilagodbe konkretnom prostoru.

Od industrijskog problema do sustava grijanja

Kako ističe Attila Szloboda, iza konačnog proizvoda stoji višegodišnji razvojni proces.

»Tehnologija je razvijana više od dvije godine u kompaniji **TES Inno Tech**, dok je sada prodajemo kroz **TES Termu**. Prva tvrtka više se bavi istraživanjem, a druga

komercijalnom prodajom«, kaže Szloboda, objašnjavajući kako je početna ideja nastala iz potrebe same tvrtke da smanji troškove energije.

Prema njegovim riječima, u proizvodnji su se susreli s problemom potrošnje reaktivne energije i visokih troškova koje industrijski korisnici plaćaju Elektroprivredi Srbije. To ih je potaknulo na razvoj vlastitog reaktivnog ormara, a nakon prvih rezultata počeli su ispitivati može li se postojeća tehnologija primijeniti i na drugačiji način.

»Nakon što smo ga usavršili željeli smo vidjeti možemo li ga koristiti i za nešto drugo. Našli smo način da s njim podižemo temperaturu i tada smo došli na ideju da ga možemo iskoristiti za grijanje. Uslijedio je period usavršavanja, testova i razvoja, te smo sada došli do finalnog proizvoda«, navodi Szloboda.

On ističe kako je cilj bio pronaći tehnologiju koja će korisniku omogućiti sličan komfor grijanja, ali uz niže operativne troškove. U ponudi su, prema njegovim riječima, različiti modeli, ovisno o veličini objekta i potrebama korisnika.

»Imamo model za grijanje kuće od 100 četvornih metara, koji iz mreže vuče 700 W, a daje 6 kW snage, i on je namijenjen samo za grijanje. Tu je i model za kuće od 150 četvornih metara koji, uz grijanje, ima i sanitarnu vodu. On vuče 1,9 kW iz mreže, a daje 14 kW snage. Najjači model je za kuće do 300 četvornih metara, trofazni je, vuče iz mreže 1,8 kW i daje 16 kW snage«, kaže Szloboda.

Sustav povezan sa solarnim panelima i akumulatorom

Poseban dio ponude odnosi se na hibridni model, koji uključuje solarne panele i akumulator razvijen u Subotici. Ideja je, kako objašnjava naš sugovornik, da se sustav ne promatra samo kao uređaj za grijanje, nego kao šire energetske rješenje za kućanstvo.

»Postoji i hibridni model sa solarnim panelima. Ljudima montiramo solarne panele na krov, dajemo naš akumulator, koji smo također sami razvili i proizvodimo ga u Subotici. Model je koncipiran tako da uređaj osigurava sanitarnu vodu, grije kuću, a može proizvoditi i struju za domaćinstvo. Na taj način cijeli krug je zatvoren«, kaže Szloboda.

Prema njegovim riječima, sustav nastoji u što većoj mjeri koristiti solarnu energiju. Ako se tijekom dana proizvede više energije nego što je trenutno potrebno, višak se skladišti u akumulatoru i može se koristiti kasnije, primjerice tijekom noći. Za korisnike koji žive u stanovima i nemaju mogućnost postavljanja solarnih panela, predviđena je drugačija mogućnost korištenja akumulatora.

»Ako ljudi žive u stanu i nemaju gdje postaviti solarne panele, ni to nije problem. Ukoliko imaju jeftinu struju, mogu napuniti akumulator tijekom trajanja jeftinije tarife i tako preko dana koristiti skladištenu jeftinu struju. To je u potpunosti u skladu s našim zakonima, jer nijedan propis ne brani takav način korištenja«, navodi Szloboda.

Kako dodaje, ušteda ovisi o konkretnom objektu i njegovoj energetskej efikasnosti, postojećem sustavu grijanja, navikama potrošnje i mogućnosti korištenja jeftinije tarife ili solarne energije. Zato, kaže, prije ugradnje izlaze na teren i procjenjuju tehničke uvjete.

»Mi na teren izlazimo besplatno, utvrdimo stanje i mjesto na koje je moguće instalirati uređaj, priključujemo ga na sustav grijanja i to je to. Nikakva posebna priprava nije potrebna. Radimo instaliranje cijelog sustava grijanja, a ako centralno grijanje ne postoji, možemo postaviti i radijatore. Postoji, naravno, i opcija ugradnje podnog grijanja«, objašnjava Szloboda.

Uređaji, prema njegovim riječima, imaju desetogodišnje jamstvo, a s korisnicima se sklapa i ugovor kojim se definiraju očekivani rezultati i učinkovitost sustava. U slučaju hibridnih modela, tvrtka ugrađuje i solarne panele, za koje navode da imaju potrebne certifikate, a nude i njihovo održavanje.

»Ono što je pozitivno kod našeg uređaja jest to da nema buke. Čuje se jedino cirkulacija vode, što je slučaj kod svih centralnih sustava grijanja. Uz uređaj ide i aplikacija za Android i iOS sustave, pomoću koje se može daljinski upravljati uređajem, zadati vrijeme kada se treba uključiti ili pratiti potrošnja energije, stanje akumulatora i proizvodnja struje u solarnim panelima«, kaže Szloboda.

Planovi: grijanje zrakom i kućanski sustavi za vodu

Osim sustava grijanja koji su već predstavljani tržištu, tvrtka nastavlja razvijati i nova rješenja. Szloboda navodi kako je trenutačno u fazi testiranja sustav koji radi na principu ispuhivanja toploga zraka, a njegova dostupnost očekuje se sljedeće godine. Paralelno s razvojem sustava grijanja, *TES Inno Tech* radi i na rješenjima za filtraciju i pripremu vode. Taj segment, kako navodi naš sugovornik, nije novost za tvrtku, jer su industrijski sustavi za pročišćavanje vode već dulje vrijeme jedna od važnih djelatnosti.

»Za industriju uglavnom radimo pročišćavanje vode. Znamo svi kako industrijska proizvodnja dovodi do otpadnih voda, stoga smo razvili specijalni sustav koji pročišćava vodu bez membrana i bez filtera. To je naš patent i tehnologija koju smatramo jednim od najsuvremenijih rješenja na tržištu«, kaže Szloboda.

Osim pročišćavanja, tvrtka radi i sustave pripreme vode za industrijske potrebe, odnosno za proizvodnje koje zahtijevaju vodu određene čistoće ili posebnih karakteristika. Sljedeći korak je, kaže, spuštanje te tehnologije na razinu kućanstava.

»Sada se trudimo cijeli taj sustav prilagoditi domaćinstvima, kako bi i građani mogli ugraditi jedno takvo rješenje za vlastite potrebe. Očekujemo da će testiranja biti završena iduće godine, kada ćemo i predstaviti taj sustav«, navodi Szloboda.

Iako će tržište tek pokazati koliko će ovakvi sustavi biti prihvaćeni među korisnicima, jasno je da se smjer razvoja sve više kreće prema kombiniranju grijanja, skladištenja energije, solarnih izvora i digitalnog upravljanja. Za kućanstva i poslovne prostore to prije svega znači veću mogućnost prilagodbe vlastitim potrebama, ali i potrebu da se prije svake odluke napravi konkretna računica – od investicije i uvjeta ugradnje do očekivane potrošnje i održavanja sustava.

Ivan Ušumović

Izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Hrvatske

Glasujte za Hrvatice iz Srbije

Na ovogodišnjoj Reviji tradicijske odjeće i Izboru najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Hrvatske u Tomislavgradu, Hrvate iz Srbije predstavljaju tri djevojke koje s ponosom čuvaju i promiču tradiciju i nacionalni identitet te zajednice. U pitanju su **Martina Dulić** (HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica), **Marija Lukić** (HKUD *Vladimir Nazor*, Sombor) i **Anamarija Begov** (HKPD *Antun Sorgo*, Vajska). Nošnje sudionica iz Subotice i Sombora izradila je udruga *CroFemina* koja snosi i dio troškova puta. I ove godine na internetskoj i Facebook stranici udruge *Stecak* (www.udruga-stecak.com) organizirano je online glasovanje za najfotogeničniju sudionicu, gdje sudjeluju i Hrvatice iz Srbije. Glasovanje traje do 10. srpnja.

Škola tambure u Hrtkovcima

Mali koraci, veliki značaj

Od ove godine u Hrtkovcima, u organizaciji HKD-a *Dr. Nikola Dogan*, djeluje škola tambure. Škola se financira potporom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. U povodu kraja školske godine, u srijedu, 24. lipnja, školu tambure posjetio je zamjenik veleposlanika Hrvatske u Beogradu dr. sc. **Ivan Zeko-Pivač**. Polaznici su ovom prigodom nagrađeni paketima sa slatkišima.

Kako je istaknuto, Veleposlanstvo posebnu pažnju pridaje ovom dijelu Srijema. Pozdravljajući entuzijazam mjesne udruge, rekao je kako snažno podržavaju školu tambure koja nije samo prilika za učenje sviranja toga instrumenta, već i prostor zajedništva, druženja i jačanja hrvatskog identiteta.

»Kada poslušate skladbe koje su polaznici škole tambure izveli, osjećate toplinu i zajedništvo, i to je ono što me posebno veseli. I kada povučem paralelu s dodjelom svjedodžbi u Beogradu, gdje nije bilo mnogo učenika koji su obrazovani na hrvatskom jeziku, pod dojmom sam da ipak malim koracima ide to prema nekom uspješnijem i većem broju i da je svaki novi učenik dobitak, što je i moja uloga ovdje: da promoviram, motiviram svojim dolascima roditelje i djecu da se uključe u sve programe koji su im dostupni«, rekao je Zeko-Pivač te istaknuo kako će i ubuduće pružati potporu hrtkovačkoj udruzi.

Predsjednik HKD-a *Dr. Nikola Dogan* **Mirko Paulić** kaže kako svaki posjet dužnosnika i potpora puno znače i da su poticaj za dalji rad:

»Danas su vođeni razgovori o budućnosti sekcije, kako bi ona postala stalna, a za to su nam potrebni bolji uvjeti za rad i za sjedište udruge. Teško je animirati djecu i roditelje za glazbenu školu, ali došli smo do nekog broja polaznika koji, ako bi se održao, činio bi jako dobru sekciju i dio stalnog tamburaškog sastava, koji je okosnica našeg Društva«.

Mjesna župa svetog Klementa, na čelu sa župnikom vč. **Ivicom Živkovićem**, bila je domaćin ovog poticajnog susreta.

M. M.

Utemeljena povjerenstva za književne nagrade

SUBOTICA – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata imenovao je članove povjerenstva za nagrade *Emerik Pavić* i *Antun Gustav Matoš*.

Povjerenstvo za dodjelu nagrade *Emerik Pavić* za najbolju knjigu godine u 2025. godini radit će u sasta-

vu: **Ana Gaković**, magistra edukacije hrvatskog jezika i književnosti, predsjednica, **Dalibor Mergel**, dipl. etnolog-antropolog, član i **Davor Bašić Palković**, novinar i urednik u tjedniku *Hrvatska riječ*, član. U konkurenciji za tu nagradu naći će se 44 naslova.

Povjerenstvo za dodjelu nagrade *Antun Gustav Matoš* za najbolju knjigu poezije za trogodišnje razdoblje (2023. – 2025.) činit će: **Davor Šalat**, prof. komparativne književnosti, predsjednik, **Morena Rendulić**, prof. hrvatskog jezika i književnosti, članica i **Žarko Milenić**, književnik, član. U konkurenciji za ovu nagradu je 28 knjiga poezije.

Osim diplome i plakete, nagrade će imati i svoj novčani iznos. Nagrade će biti uručene u listopadu u okviru književne manifestacije *Dani hrvatske knjige i riječi – dani Balinta Vujkova*.

Počinje kolonija slamarki

TAVANKUT – XLI. saziv Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu bit će otvoren večeras (petak, 3. srpnja) u prostorijama Galerije Prve kolonije naive

u tehnici slame. Početak je u 19.30 sati. Ova manifestacija dio je programa *Tavankutsko kulturno lito 2026*.

Izložba kolekcije Selmana Trtovca

SUBOTICA – U Suvremenoj galeriji Subotica sutra (subota, 4. srpnja) u 19 sati bit će otvorena izložba »**Ja volim i umjetnost drugih. Kolekcija Selmana Trtovca**«. Izložba će biti predstavljena kroz vođenje i razgovor s umjetnikom, uz kustosko vodstvo **Nele Tonković**.

Ova postavka posljednja je u ovogodišnjem nizu izložbi Suvremene galerije Subotica posvećenih različitim oblicima umjetničkih kolekcija. U središtu izložbe nalazi se zbirka **Selmana Trtovca**, jednog od istaknutih umjetnika u regiji, koju je stvarao kroz susrete, suradnje i odnose s umjetnicima čiji su ga radovi poticali na dijalog i dublje promišljanje umjetnosti.

Trtovčeva kolekcija temelji se na jednostavnoj, ali snažnoj ideji: ljubavi prema umjetnosti drugih. Radovi u zbirci predstavljaju tragove umjetničkih susreta, razmjenjene ideje, bliskosti i međusobnog poštovanja.

Seminar bunjevačkog stvaralaštva u Tavankutu

TAVANKUT – Seminar bunjevačkog stvaralaštva, koji se organizira petnaesti put, bit će održan od 6. do 11. srpnja u Tavankutu u organizaciji HKPD-a *Matija Gubec*. Tema ovogodišnjeg seminara je *Dužijanica, a očekuju se sudionici iz zemlje i inozemstva*. Seminar obuhvaća teme plesa, tamburaške tradicijske melodije, tradicijske instrumente (gajde, frula) i tradicijske vještine – izradu predmeta od slame.

Otkrivanje spomen-ploče Blašku Rajiću

SUBOTICA – UBH *Dužijanica* organizira otkrivanje spomen-ploče **Blašku Rajiću** (1878. – 1951.) koja će se nalaziti na zidu crkve sv. Roka u Subotici. Ploča se podiže u znak sjećanja na prvu javnu *Dužijancu* koju je 1911. tadašnji župnik Rajić organizirao upravo u kerskoj crkvi. Ujedno, ove se godine obilježava i 75 godina od Rajićeve smrti. Svečanost otkrivanja spomen ploče bit će u četvrtak, 9. srpnja, nakon mise koja počinje u 18 sati.

Projekt *Tamburom kroz Hrvatsku*

Fischerovi tamburaši u Lovranu

Zahvaljujući projektu »*Tamburom kroz Hrvatsku*«, mladi tamburaši Hrvatske čitaonice Fischer iz Surčina i ove su godine upoznali dio svoje matične države, ovoga puta boraveći u Lovranu, primorskom mjestu pokraj glasovite Opatije.

Tijekom četverodnevno boravka mladi su tamburaši uježbavali svoj repertoar. Osim radnog dijela – jutarnjih i večernjih proba u hotelu *Lovran* – bilo je vremena i za upoznavanje lokalnih kulturno-povijesnih znamenitosti, kupanje te druženje. U nedjelju, 28. lipnja, održali su večernji koncert na središnjem trgu sv. Jurja. Kako u udruzi ističu, koncert je bio lijepo najavljen, a posjetitelji su s oduševljenjem pratili nastup.

U projektu je ove godine sudjelovalo osam tamburaša koje su vodili profesori **Miloš Prodanović** i **Ljubinko Lazić**.

Projekt »*Tamburom kroz Hrvatsku*« realizira se uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. *Fischerovi* tamburaši svaki put posjećuju drugo mjesto kako bi što bolje upoznali matičnu državu, a na svojim nastupima predstavljaju baštinu Hrvata iz Srijema. Projekt traje već nekoliko godina, a tamburaši su prije Lovrana bili u Rijeci, Puli i na Krku.

»Ovo je četvrti puta da smo realizirali ovaj projekt, kao neku vrstu team buildinga za naše mlade tamburaše. Glede organizacije završnog koncerta u Lovranu, imali smo lijepu potporu Turističke zajednice te općine. Stoga se zahvaljujemo direktorici TZ-a **Zvezdani Klobučar Filčić**. Ona je otvorila koncert i predstavila nas. TZ Lovrana uradila je prelijep i sadržajan plakat za najavu koji su postavili na sajt 'Visit Lovran'. Na nastupu uvijek predstavljamo svoju kulturnu baštinu i pozdravljamo domaćine nekom njihovom melodijom. Tamburaška sekcija radi već sedmu godinu, sastavni su dio velike većine programa Čitaonice. Mladi su i nakon Lovrana zadovoljni i presretni. Plan je da se projekt nastavi na nekoj novoj destinaciji«, kaže predsjednica udruge **Fischer Katica Naglič**.

D. B. P.

Subotički HKC na festivalu *Zemplínske slávnosti*

Bunjevački plesovi u južnoj Slovačkoj

Izvođački folklorni ansambl HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice sudjelovao je na 66. festivalu folkloru *Zemplínske slávnosti* koji je održan od 26. do 28. lipnja u gradu Michalovce u Slovačkoj. Festival svake godine ima jednog, posebnog gosta iz inozemstva, a ovoga su puta to bili upravo Subotičani.

Zemplínske slávnosti bile su raspoređene na više pozornica i programa, pa su se tijekom tri dana izmjenjivali brojni folklorni sastavi, pjevači, plesači i glazbenici. I program HKC-a *Bunjevačko kolo* bio je intenzivan, unatoč visokim temperaturama tih dana, kaže voditelj ansambla **Marin Jaramazović**.

Prvi festivalski dan bio je izuzetno aktivan, nastupali su u osnovnim školama u gradu, te održali radionice narodnih plesova s učenicima. Potom je uslijedio prijem kod gradonačelnika grada Michalovce i svečano otvorenje festivala.

Drugi dan festivala obilježio je cjelovečernji koncert Izvođačkog folklornog ansambla u mjestu Moravani. Kako ističe Jaramazović, posebnost ovoga koncerta je što je u potpunosti posvećen tradiciji bunjevačkih Hrvata, te je publika u Slovačkoj mogla uživati u našoj igri, pjesmi i glazbi. Posljednji nastup imali su u nedjelju na zatvaranju festivala u amfiteatru u Michalovcima. Također, u sklopu nedjeljne mise za sudionike festivala izveli su jednu pjesmu.

Uz Jaramazovića, kao asistent folkloraše *Kola* pripremio je **Nemanja Sarić**. Orkestar HKC-a vodio je **Marko Grmić**, a mješovitu pjevačku skupinu pripremila je **Ines Bajić**.

Zemplínske slávnosti (Zemplinske svečanosti) jedan je od najpoznatijih festivala folkloru u istočnoj Slovačkoj, posvećen očuvanju tradicije, narodne glazbe, igre i običaja regije Zemplín.

Nakon Slovačke, folkloraše *Bunjevačkog kola* u drugom tjednu srpnja očekuje gostovanje na jednom festivalu u Hercegovini.

D. B. P.

Radionica u Đurđinu

Tarana se i dalje pravi

te tradicionalni pribor poput krupnijeg i sitnijeg »protaka« (sita). Nakon izrade taranu je potrebno osušiti na suncu.

Danas je ručna izrada tarane sve rjeđa, pa je cilj radionice, kako ističe članica Organizacijskog odbora *Dužijance* **Marija Sekereš**, očuvati ovu tradicijsku praksu i prenijeti je na mlađe naraštaje.

Radionice izrade tarane tako nisu samo prilika za učenje starinskog načina pripreme hrane, nego i za očuvanje dijela baštine ovdašnjih Hrvata.

D. B. P.

U organizaciji UBH-a *Dužijanca* u subotu, 27. lipnja, u Đurđinu je održana radionica izrade tarane, tradicionalne domaće tjestenine. Deseta radionica ovoga tipa okupila je dvadesetak sudionika iz Subotice i okolice, koje su vrijednim rukama pripremale taranu koja će se kuhati, ali i moći kupiti na ovogodišnjem *Takmičenju risara* 11. srpnja.

Za pripremu tarane potrebni su jednostavni sastojci – brašno, jaja i voda – ali i određena vještina

Književna večer s Draženom Prčićem

Duh subotičke višejezičnosti

U prostorijama Njemačkog narodnog saveza u Subotici u petak, 26. lipnja, održana je književna večer sa subotičkim piscem **Draženom Prčićem**. Tom prigodom predstavljeni su hrvatsko i mađarsko izdanje romana *Wild Card*, kao i njemačko izdanje romana *Come&Back*.

Autor dvadeset i dvije knjige, ponajprije romana, Prčić je poznat po pričama ispričanim sa snažnim lokalnim pečatom, odnosno sa subotičkim likovima i motivima. Osim o dvama romanima, Prčić je govorio i o svojem spisateljskom procesu, lokalnoj povijesti kao inspiraciji, te o prožimanju književnosti i sporta, prije svega tenisa koji je prisutan u radnji oba predstavljena djela.

Program je organizirao Njemački narodni savez, a okupljene je u ime udruge pozdravio njezin predsjednik **Rudolf Weiss**. Kako je kazao, Njemački narodni savez s velikim je zadovoljstvom primio vijest da je roman *Come&Back* objavljen i na njemačkom jeziku. Po njegovim riječima, književna večer bila je prigoda za razgovor ne samo o književnosti nego i o interkulturalnom i višejezičnom identitetu Subotice, koji se, među ostalim, zrcali i u Prčićevu stvaralaštvu.

U skladu s tradicijom Njemačkog narodnog saveza, svi prisutni pozvani su da ponesu na poklon knjige na njemačkom jeziku iz fonda te udruge. Do sada je NjNS posjetiteljima svojih manifestacija na ovaj način poklonio više od tisuću knjiga.

D. B. P.

Predstavljanje knjige iz naklade ZKVH-a

Bunjevačke kraljice stigle i do Baje

U organizaciji Kulturnog centra bačkih Hrvata u Baji je 25. lipnja održano predstavljanje knjige *Bunjevačke kraljice : Duhovski običaj bunjevačkih Hrvata*, autorica **Milane Černelić** i **Tamare Štricki Seg**, i otvorenje izložbe fotografija **Vesne Mores** *Starinska kosidba žita – žetva*.

Uz moderatoricu **Senku Davčik**, knjigu *Bunjevačke kraljice*, objavljenu prije godinu dana u nakladi Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, predstavile su urednica izdanja **Katarina Čeliković** i jedna od autorica, Tamara Štricki Seg. Knjiga s ciljem da predstavi bunjevačke *kraljice* kao živu baštinu bunjevačkih Hrvata u Srbiji i Mađarskoj, kako se ističe i u Predgovoru, »daje cjelovit prikaz običaja ophoda kraljica u podunavskih Hrvata Bunjevaca u Bačkoj (Srbija i Mađarska) kao dijela hrvatske tradicijske baštine od kraja 19. stoljeća do sredine 20. stoljeća na temelju dostupne literature i od sredine 20. stoljeća do današnjih dana na temelju terenskih etnoloških i etnomuzikoloških istraživanja autorica«. U knjizi se kroz četiri cjeline prikazuje bunjevački ophod *kraljica*, opis ophoda, etnomuzikološki doprinos istraživanju u Subotici i okolici, a sadrži i *kraljičke pisme*, te brojne stare i nove fotografije. Promocija je uljepšana i pjevanjem *kraljički pisama* u izvođenju suautorice Tamare Štricki Seg. Prikazan je i film o *kraljicama* te prezentiran stari tonski zapis *kraljičke pisme* iz mađarskog dijela Bačke.

H. R.

Gerardovo u Somboru

U Karmelićanskoj crkvi u Somboru 24. lipnja je obilježena 70. obljetnica smrti sluga Božjega oca **Gerarda Tome Stantića**. Ove godine obilježava se i 150 godina od njegova rođenja. Na dan njegove smrti svečano euharistijsko slavlje predvodio je vrhbosanski nadbiskup mons. **Tomo Vukšić**, u konceleciji s biskupom Subotičke biskupije mons. **Franjom Fazekasom** te velikim brojem karmelićana i svećenika.

»Zahvaljujemo Bogu za primjer oca Gerarda koji je danas u stanju Sluge Božjega. Zahvaljujemo dragom Bogu što smo povodom 150. obljetnice njegova rođenja i 70. obljetnice njegova odlaska u vječnost večeras ovdje okupljeni. Sretna je okolnost što je Subotička biskupija cijelu godinu posvetila njemu – njegovoj duhovnosti, načinu svjedočenja Krista Gospodina, načinu života, Božjem milosrđu koje je živio, propovijedanju dobrote te osobito opraštanju u sakramentu svete ispovijedi. Stoga molimo dragoga Boga da po zagovoru svih svetaca Slugu Božjega oca Gerarda dovede na čast oltara«, kazao je nadbiskup Vukšić.

Svetoj misi nazočio je veliki broj hodočasnika iz Subotičke biskupije i Slavenskog Broda, od kojih su neki pješice prešli i oko 150 kilometara. Misno slavlje uzveličali su članovi HKUD-a **Vladimir Nazor** obučeni u bunjevačke nošnje, vjernici iz Sombora, Bikova, Monoštora, Lemeša koji su također bili obučeni u narodne nošnje. Liturgijsko slavlje pjesmom su animirali zborovi iz župa Subotičke biskupije te župni zbor iz Novog Sada.

Prije mise dodijeljene su nagrade djeci koja su ove godine sudjelovala na likovnom natječaju Karmelićanskog samostana u Somboru, vicepostulature sluga Božjega oca Gerarda Tome Stantića i Katehetskog ureda. Natječaj se organizira svake godine u povodu Gerardova. Tema ove godine bila je sveto krštenje. Na natječaj je

pristigao velik broj radova djece iz Subotice, Đurđina, Tavankuta, Novog Sada, Sente, Palića i Sombora.

Izvedene su i pjesme posvećene ocu Gerardu te sceniski prikaz njegova života u izvedbi *Marijinih zvjezdica* iz župe Uzvišenja Blažene Djevice Marije s Bikova, pod vodstvom s. **Kristine Rablovski**.

Otac Gerard Tomo Stantić kandidat je za oltar. Postupak za njegovo proglašenje blaženim i svetim pokrenuo je 1985. godine tadašnji subotički biskup **Matija Zvekanović**.

Rođen je 16. svibnja 1876. godine u Đurđinu. Za svećenika je zaređen 1902., a dvije godine kasnije, kao mlađi karmelićanin, došao je u Sombor, iste godine kada je ondje otvoren Karmelićanski samostan. U Somboru je proveo 52 godine. Preminuo je 1956., a 1985. godine njegovi su posmrtni ostaci iz karmelske grobnice na Velikom katoličkom groblju preneseni u Karmelićansku crkvu, u oltar Svetog Križa.

Biskup Subotičke biskupije mons. Franjo Fazekas proglasio je ovu godinu Godinom Sluge Božjega oca Gerarda Tome Stantića, karmelićanina.

Z. V.

Proslavljen zaštitnik Subotičke biskupije – sveti apostol Pavao

Dan nakon svetkovine sv. Pavla, 30. lipnja, u katedrali sv. Terezije Avilske u Subotici svečanim euharistijskim slavljem proslavljen je zaštitnik Subotičke biskupije – sveti apostol Pavao.

Misno slavlje predvodio je biskup Subotičke biskupije **Franjo Fazekas**, a u zajedništvu s njim u euharistiji su suslavili apostolski nuncij u Republici Srbiji mons. **Rocco Gangemi**, tajnik Apostolske nuncijature mons. **Luca Sartori**, biskup Srijemske biskupije mons. **Fabijan Svalina**, umirovljeni srijemski biskup mons. **Đuro Gašparović**, zrenjaninski biskup mons. **Mirko Štefković**, kao i svećenici, đakoni, redovnici i redovnice Subotičke biskupije te gosti iz drugih biskupija, objavila je Subotička biskupija.

Biskup Fazekas je u homiliji istaknuo kako je sveti Pavao imao presudnu ulogu u brzom širenju Kristova evanđelja.

»Njegova gotovo nadljudska spremnost na žrtvu, ustrajnost, teološka izobrazba i poznavanje grčke kulture osposobili su ga za poslanje koje mu je Božja providnost namijenila. U Djelima apostolskim Gospodin govori Ananiji: 'Idi, jer on mi je izabrano sredstvo da pronese moje ime pred pogane, kraljeve i sinove Izraelove' (Dj 9,15). Nakon obraćenja Pavao više nije pripisivao zasluge sebi, svjestan svojih ljudskih slabosti i ograničenja, nego je neprestano zahvaljivao Bogu za snagu milosti koja se očitovala u njegovu apostolskom djelovanju«, rekao je biskup.

Podsjetio je i na riječi pape Benedikta XVI., izgovorene prigodom otvaranja Pavlinske godine u Bazilici sv. Pavla izvan zidina:

»Ne pitajmo samo tko je bio sveti apostol Pavao, nego ponajprije tko je danas za nas sveti Pavao.« Istaknuo je kako upravo to treba biti temeljno pitanje svakoga vjernika, kako bi u Pavlovu životu i djelu pronašao nadahnuće za vjernije nasljedovanje Krista.

H. R.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Mudri i umni te maleni

Isus, naš Učitelj, ne poučava nas samo svoji riječima, već primjerom. Skromnost, poniznost, krotkost – osobine su koje njegov učenik treba posjedovati, ali nam ih on ne nameće, nego nam svojim primjerom pokazuje. Uočavamo kako se s takvim osobinama teško možemo izboriti za bolji položaj u društvu, osigurati sebi neki status i ugled, ali znamo da ono što je svijetu važno, Bogu nije. Dapače, mnogo toga što svijet promovira, kod Boga nije na cijeni, udaljava nas od njega i odvraća na krive putove. No, posjedovanje tih osobina upravo je ona razlika između umnih i mudrih i malenih, o kojima Isus govori. Malenost je stanje srca, a ne nebitnost i društvena degradiranost. Mudri i umni oslanjaju se na svoje snage, znanje, moć rasuđivanja i sl., maleni su oni koji su otvoreni Božjem djelovanju, svjesni svoje neznatnosti pred Svevišnjim.

Umnost i malenost

Isus je u svom nastupu često kritizirao farizeje. Nije on imao ništa protiv njih osobno, ali model njihova ponašanja i danas ostaje kao primjer koji ne treba slijediti. Njihovo odlično poznavanje Zakona i svih njegovih propisa, koje su slijepo slijedili, uzdizalo ih je nad ostatak naroda koji nije imao znanje te ni mogućnosti poštivati tako strogo svaki propis. Zaslijepljeni svojom veličinom, farizeji s visoka gledaju i Isusa, te u njemu ne prepoznaju onoga koji ima doći. Nema otvorenosti srca, nego razumom pokušavaju sve dohvatiti i objasniti. Takva i pitanja postavlja ju u susretima s njim, da pojasni, da protumači... A kada razum dođe do svojih granica, onda ga odbacuju i optužuju.

Svi oni koji idu za Isusom su maleni. Ne manje važni, nego otvoreni za čudesnost Božjeg djelovanja, bez težnji da Mesiju uklope u svoja znanja i očekivanja. Zato je objava skrivena

od mudrih i umnih, a darovana malenima. Skrivanje nije Božja odluka, nego posljedica ponašanja onih do kojih objava dolazi. Zato smo i mi pozvani biti maleni, potpuno otvoreni za Božje djelovanje i njegovu riječ. Bog čovjeka svaki put drukčije iznenađuje, pokazuje svoje prisustvo na mnogo neobičnih načina, razumu neobjašnjivih. Zato čovjekovo znanje i mudrost pred Bogom nailaze na svoje granice – tko ih se slijepo drži, zatvara svoje srce za čudesno Božje djelovanje. On nadilazi čovjeka i sve njegove sposobnosti, zato pred Boga trebamo stati kao neznatni, maleni, tek tada ćemo biti sposobni osjetiti njegovu prisutnost.

Odmor u Bogu

Isus ove nedjelje poziva k sebi sve umorne i opterećene. On poznaje napor i težinu ljudskoga života, njemu su poznate sve naše brige i problemi. Zato nas poziva da se sa svojim teretima okupimo oko njega, jer je on jedini koji može dati odmora umornoj čovjekovoj duši.

Ljudi nedjeljom dolaze na susret s Kristom sa svojim teretima i umorima. Tada otvorena srca slušaju njegovu riječ, koja ih oslobađa od pritiska s kojim su došli. Shvaćaju da jedino kada srcem ulazimo u odnos s Bogom pronalazimo onaj mir za kojim čeznemo. Kad počnemo umom istraživati, nailazimo na zid, nema odgovora, a nema ni susreta s Bogom, u kojem se čovjek odmarala. Bogu se uvijek pristupa srcem, a potom se i umom mogu neke stvari dohvatiti.

Isus želi da uzmemo njegov jaram, znači prihvatiti njega i ono što nas on uči. To može donijeti nevolje i neprihvaćenosti u ovome svijetu, ali će donijeti mir koji samo njegova blizina može dati. Umoran čovjek jedino u Bogu može naći svoj odmor, dok se u konačnici ne susretne s njim u vječnosti.

Hrvatski zaselak još stoji na obali Brzave

Ime »Hrvatski zaselak« ne blijedi jedino na mapama, no možda nije kasno da se bolje istraži i, u ozračju tolerancije obilježi, budući da je, kako dr. Mario Bara kaže, ovaj toponim među najmanje poznatim hrvatskim toponimima kojih u istočnom Banatu ima još nekoliko

Premda su danas u Konaku, naselju u općini Sečanj, Hrvati malobrojni, oni su sastavni i važan dio njegove povijesti. Prisutni su u ovom selu i njegovoj okolini najmanje 260 godina, a tu su došli nešto ranije od velikog i povijesno dobro dokumentiranog preseljenja plemića predijalaca – podanika zagrebačkih biskupa iz Pokuplja i Turopolja – na posjede zagrebačkih biskupa koji su se nalazili u središnjem Banatu – današnjem istočnom dijelu ove regije u Srbiji i zapadnom u Rumunjskoj. Ukratko, odlukom carice **Marije Terezije** 1778. znatan dio posjeda zagrebačkih biskupa i turopoljskog plemstva trebao je biti ustupljen vojnoj upravi, te su oštećeni turopoljski predijalci naseljeni, između ostaloga i u mjesto Konak. Moguće je da je mjesto prvotnog naseljavanja bilo Hrvatski zaselak, koji i danas postoji. Daleko ih je, ipak, bilo manje od broja naseljenog u Boku, Neuzinu, Keču, Klariju i još neka druga mjesta, no materijalnih tragova njih i njihovih potomaka i dalje u Konaku ima.

Veliko doseljavanje Nijemaca u Konak tijekom konsolidacije Vojne krajine dogodilo se 1773., nešto ranije od naseljavanja Hrvata. Da je preseljavanja Hrvata bilo i ranije u odnosu na 1801., godinu kada je pridošla njihova vjerojatno najveća skupina u Boku, svjedoči prezime **Ilijević** koje se spominje već u matičnoj knjizi krštenih Njemačkog Modošja (danas Jaša Tomić), što je bila tada najbliža katolička župa: »1789. Ilijević iz Konaka«. Neki drugi izvori kazuju da je prva godina naseljavanja kajkavaca u Boku mogla biti 1778. Ondje se kasnije razvio bogat društveni život ove hrvatske skupine, no u Konaku, gdje su pojedini ostali zbog zemljišta i općenitih uvjeta za život, to ipak nije bio slučaj.

»Kanak se zapali i Hrvati se rasele«

Boki susjedni Konak također je prihvatio doseljene Hrvate. Umjesto Nijemaca doselili su se ovdje nakon poplave 1820. godine Mađari i Bugari katolici (»Palćeni«). Putopisac **Toma Iskruljev** piše: »Dođu ovamo Srbijanci i Kanak se zapali, te Hrvati se rasele«. Požar se dogodio 6. kolovoza 1848., no potpuno raseljavanje se nije dogodilo. Hrvati su se konsolidirali i nakon Mađarske revolucije, a

sredinom XIX. stojeća tu su učvrstili Hrvatski zaselak. »Kroatendörfchen«, kako je naveden na mapama, danas se nalazi u blizini ugašene željezničke postaje i uzduž puta Konak – Stari Lec, blizu mosta i lijeve obale rijeke Brzave. Udaljen od sela ukazuje na vjerojatnu tendenciju Hrvata koji su nakon doseljenja živjeli u zasebnim naseljima ili dijelovima naselja, van mjesta stanovanja drugih naroda.

Isto je tako ugašen i hrvatski naziv ovoga toponima, te se danas zove Mala međa. Premda je daleko bliži Konaku, pripada katastarskoj općini susjednoga sela Stari Lec. Prigodom nedavnog ljetnog posjeta bilo je uzbudljivo posjetiti kuću u vlasništvu Hrvata **Matije i Stevana Lukenića**. Ona stoji kao svojevrsni podsjetnik i potvrda daleko brojnijeg prisustva kuća hrvatskih obitelji ovdje. Ostali su vlasnici desetak kuća Srbi i Mađari. Ime »Hrvatski zaselak« ne blijedi jedino na mapama, no možda nije kasno da se bolje istraži i, u ozračju tolerancije obilježi, budući da je, kako dr. **Mario Bara** kaže, ovaj toponim među najmanje poznatim hrvatskim toponimima kojih u istočnom Banatu ima još nekoliko.

Mađari, Bugari i Hrvati

Svjedok novije nazočnosti Hrvata u Konaku, osim malobrojnih stanovnika koji se još uvijek tako izjašnjavaju, svakako je katoličko groblje, komunalno minimalno uređeno. Nalazi se na svršetku Ulice Branka Radičevića. Najveći broj grobova pripada suvremeno najvećem katoličkom narodu u ovom selu, Mađarima, iza kojih slijede grobnice katolika Bugara, i to na način da je istočni dio groblja više »bugarski«. Grobnice Hrvata koncentrirane su nedaleko ulaza, s desne strane glavne staze. Najbrojnija su gotovo tipična prezimena davno doseljenih turopoljskih Hrvata: Lukenić i Lukinić, te Žunac, uz prezimena: Škrabić, Horas, Nemešić, Mažuran, Špan i Kozar. Ne može se isključiti ni mogućnost da su se pojedine osobe bugarskoga podrijetla izjašnjavale Hrvatima, ili to čine i danas, budući da je takva pojava etničkog koncentriranja zapažena i drugdje u Banatu. Jedina je razlika ta što se u Konaku ipak održala brojnija (moguće i koherentnija) bugarska zajednica. Međuetničko bračno miješanje to je dodatno potaknulo.

Župa za Hrvate i Nijemce

Konak, vlasništvo zagrebačkih biskupa, nije bilo župa, niti je to danas, unatoč tome što je tijekom povijesti ova katolička zajednica imala i do tisuću članova. **Ilija Petrović**, biskupski opunomoćenik, zatražio je da se za tamnošnje katolike Nijemce i Hrvate (prije doseljavanja Mađara) osnuje župa 1816., ali je četiri godine kasnije biskup, kao pokrovitelj župe, prestao isplaćivati plaću i uklonio župnika iz Konaka, a matične knjige je Petrović prenio u Boku. Kasnije su ovlasti Petroviću vraćene, ali je ostala zabrana mise za blagdane.

Molitvena kuća od lomljenog kamena izgrađena je za slugom Ilije Petrovića, što je podržao i doplatio i čanadski biskup **Sándor Bonnaz**, te je 1862. izgrađena kapelica, a sadašnja crkva je podignuta 1895. Riječ je o građevini jedinstvenog unutarnjeg sklopa, podzvoničnog prostora integriranog s lađom. Zvonik je naslonjen na zid pročelja. Posvećena je sv. Ivanu Krstitelju i danas je filijala župe u Boki, odakle je opslužuje katolički svećenik, trenutačno vlč. **Roland Fehér**. Crkva se nalazi u Ulici Borisa Kidriča br. 24, površine je 200 četvornih metara, a kao službeni jezik bogoslužja u crkvenim shematizmima Zrenjaninske biskupije navode se mađarski i srpski, odnosno hrvatski, ovisno od pojedinih izdanja. Svećenika koji aktivno koristi bugarski jezik biskupija, naime, više nema, te se praktički liturgijski koristi hrvatski, uz sve (jezične) poteškoće tamnošnje dijasfore.

Od druge polovice XX. stoljeća nacionalno izjašnjenih Hrvata u Konaku bilo je 1-2,5% seoskoga stanovništva. Najveći broj tako se izjasnio 1961. – 44 osobe, a najmanji na posljednjem popisu 2022. godine – devet stanovnika od ukupno 598 koliko ih ima u selu. S gotovo 2% seoskog življa Konak je ipak drugo naselje u općini Sečanj po udjelu Hrvata, odmah nakon Boke.

Izvori: **Vladimir Čavrak** (ur.), 2025: *Hrvati u Boki*; **La-jos Erős** (1993): *Adalékok a Zrenjanini-Nagybecskerekre Egházmegeye történetéhez*
Marko Tucakov

Hrvatska riječ, broj 74, 3. srpnja 2004.

Srbija na reformskom i proeuropskom putu

Izvjesno je da i danas u Srbiji postoji jedan konzervativan, ideološko-nacionalistički i antieuropski blok, koji je, međutim, u odnosu na reformski i proeuropski blok (ukoliko se uspije homogenizirati) ipak u manjini, ali ga ne treba podcijeniti jer razlika i nije toliko velika

DVA BLOKA: Noć pobjede kandidata Demokratske stranke Borisa Tadića izvela je opet na ulice, ali dakako u mnogo manjem obimu, onaj reformatorski, liberalni i proueropski dio građana Srbije koji je masovnim prosvjedima utjecao na pad miloševićevskog režima »oktobra« 2000-te. Drugi blok, koji je glasovao za *Tomislava Nikolića*, mogao je pak čuti te noći kako su za Tadića glasovale nacionalne manjine i time »odlučujuće« doprinijele porazu radikalnog kandidata. Takva retorika u velikoj mjeri podsjeća na retoriku miloševićevskog režima iz 90-tih godina prošloga stoljeća, kada su oni »drugi«, drugačiji prema nacionalnoj pripadnosti, proglašavani »neprijateljima svega što je srpsko« i krivcima za neostvarivanje viševjekovnog sna »Svi Srbi u jednoj državi«. Uostalom Nikolić ne krije da ne odustaje od ovog sna ni danas, a očevitno je da nije usamljen u sanjanju ovoga sna.

(Jasminka Dulić)

Potpisan protokol o suradnji vijeća

Na poziv predsjednika Nacionalnog vijeća bošnjačke nacionalne manjine u Srbiji i Crnoj Gori *dr. Sulejmana Ugļjanina*, sastali su se u Novom Pazaru 21. lipnja 2004. godine predsjednici nacionalnih vijeća manjina u Srbiji i Crnoj Gori Bugarskog nacionalnog vijeća *dr. Angel Josifov*, grčkog *Ana Trifunović*, hrvatskog *mr. Josip Ivanović*,

mađarskog *László Józsa*, romskog *Vitomir Mihajlović*, rusinskog *Rafail Ruskovski*, slovačkog *Ana Tomanova Makanova*, predstavnik Rumunjskog nacionalnog vijeća umjesto predsjednika *Danijela Petrovića* bio je *Marčel Dragan* a sastanku je kao gost iz albanske nacionalne zajednice prisustvovao i *Behlul Nasufi*, direktor Doma kulture u Preševu. Na sastanku su predsjednici ocijenili dosadašnje zajedničke aktivnosti nacionalnih vijeća vrlo djelotvornim i efikasnim, jer su dovele do početka uspostavljanja partnerskih odnosa između predstavnika nacionalnih manjina i države i njenih tijela. Potpisan je Protokol o suradnji nacionalnih vijeća, na osnovu kojeg će biti institucionalizirana suradnja u područjima službene uporabe jezika i pisma, obrazovanja i informiranja, zaštiti i afirmaciji kulturne baštine i tradicije i djelotvornog učešća u javnom životu.

(J. D.)

Popravak željezničkog mosta kod Bogojeva sve izvjesniji

APATIN – U utorak 14. lipnja, u prostorijama Izvršnog odbora SC Apatin susrele su se delegacije Republike Hrvatske i Srbije i Crne Gore, nadležne za promet.

... Tijekom razgovora obadvije strane su se suglasile da je i politički i ekonomski trenutak povoljan za započinjanje razgovora o realizaciji inicijative za uspostavljanje željezničkog prometa na relaciji Subotica – Vinkovci. Ova tema je već bila razmatrana prije godinu dana, prigodom posjeta hrvatske delegacije Beogradu. Kako se željeznički promet ne može organizirati bez sanacije mosta kod Bogojeva, dogovoreni su konkretni koraci u svrhu rješavanja ovog problema. Naime, nakon rata, promet preko mosta uspostavljen je 1997. godine, no, prigodom NATO – bombardiranja bio je meta i pretrpio oštećenja koja nisu do danas sanirana.

(H.R.)

Osnivanje Teološkog fakulteta u Subotici

Teološki fakultet na ovim prostorima je potreba. Crkveni zakon dapače predviđa da svaka biskupija ima svoje teološko učilište i bogosloviju. Jasno, to je u našim uvjetima nemoguće, ali je jednako tako nelogično da na razini jedne države ne postoji nijedno katoličko učilište na najvišoj razini. Fakultet je potreban radi formacije budućih svećenika, ali još više radi mogućnosti studija teologije vjernika – laika. Za tu svrhu formiran je Inicijativni odbor za osnivanje Teološkog fakulteta Biskupske konferencije SiCG (25. veljače 2002. godine) na čijem čelu je nadbi-

skup *msgr. Stanislav Hočevar*, a ja sam koordinator. Postoji odluka Biskupske konferencije za osnivanje fakulteta i sada su u završnom stadiju dogovori s Papinskim lateranskim sveučilištem u Rimu, kao svojim matičnim učilištem. Plan je da fakultet bude ovdje u Subotici. Zadovoljan sam s dosada prijednim putem, prihvatom ove ideje u našem gradu i sve je to razlog utemeljene nade da će se plan uskoro ostvariti. Odgovornost je velika, ali je to za nas imperativ. Prijedeni put je dokaz da možemo i ako Bog da bit će!

160. POPLAVA 1924. DOŠLA DO SAME SONTI

Sv. Ivan Nepomuk u Sonti

Uvake vrije, litnje dane ko što su baš i sad, stariji iz Sonte se često situ kako su išli čim malo pridveče zaladi, kod svetoga Ivana prid kapelicu. Žene trećoredice su skupljale svoje članove i matere sa malima u naručaju, dicu i mladež, kad kako, u procišion, jel je svako dolazijo nako kako je stigo sa njiva i iz bašči tu dole iz Kruškovca. Nije se moralo ništa uređivat u posvećana ruva. Malo se umilo i ruke oprale, a pošto se išlo po prašnjavi putova, i do Ivana na početku sela po isto takomu kaldrumu, nije tribalo ni noge prat. Pivale se svete pisme i molile litanije za kišu jel sveti Ivan je svetac od vode. Molilo mu se, kad je davno nailazila voda, poplave Dunova, a najveće 16. maja 1924. i 19. jula 1926. U ta doba voda je stigla skroz do sela, pa skoro do temelja kapelice i raspeća (postoji fotografija iz 1924. g. preuzeta sa interneta).

Kapelica Sv. Ivanu Nepomuku i prvotno raspeće su izgraditi 1889. g. (odgonetnito nuz pomoć prof. **Vladimira Stojanovića**). Brojevi i slova W. M. još i sad postoju na zarđanom, metalnom križu na vr kapelice. Ona je u prvotnom obliku, dok je prvo raspeće od drveta i metala sklonito (nagriženo zubom vrmena) i izgradito novo betonsko.

Molilo se Ivanu i kad je falilo vode tj. kiše, reko, ko baš u ve dane. Pivalo se uglas jasno tako da se sa početka sela čulo skoro i na drugi kraj sela. Najpri se klečalo, pa obilazilo oko sveti, onda molilo stoječki. Izmoriti virnici, jel su radili cili dan, kad više nisu mogli stojet, posidali su tu okolo kapelice i raspeća i nastavljali molitvu do kraja.

U Sonte, u crkve Sveti Lovra, postoji i slika (ulje na platnu) Sveti Ivan Nepomuk. Stoji Ivan nad mostom priko vode. Slika je iz 1922., nasliko je slikar jedan član iz umetničke obitelji **Stordi** (bilo ji je više generacija). Sliku je obnovila **Snežana Kujundžić** 2025. godine.

O kapelice i križu, ko što se na priložite slike vidi, brinu se pojedini virnici.

Još ima živi svidoka o molbama Nepomuku za kišu i od poplava. Starica N. N. rodita 1942. g. mi je radosno pripovidala od procišiona, molitava i sveti pisama:

»Eee, al ka'smo se vraćali od Ivana, mi curice smo nastavljale pivat sve do crkvenoga krstopuća di smo se obično rastajale svaka u svoj sokak. A mene je cila puta i cile večeri zvonilo u glave '...svi anđeli u nebu otvorite raj, da vidimo Mariju taj nebeski sjaj...'. Često sam dizala oči k nebu i tako je bilo sve stvarno da je nebo puno anđela«.

Ruža Silađev

Ljetna škola hrvatskog jezika, kulture i duhovnosti na Cresu

Sedam dana za uspomene

Ljetna škola hrvatskog jezika, kulture i duhovnosti u organizaciji Udruge *Naša djeca* održana je ove godine od 24. lipnja do 1. srpnja u samostanu sv. Frane na otoku Cresu. Njih 46-ero sedam je dana skupa živjelo, molilo, radilo, uživalo u čarima ljeta i društvu vršnjaka.

Svaki dan započinjao je svetom misom, a potom su se redale aktivnosti u kojima su bolje upoznali jedni druge, ali i otok Cres. Ovogodišnje radionice »Cres Y« imale su za zadatak doznati što je ono po čemu je Cres poseban za nas. Tako su obilazili grad i ljude i doznali legende o ovome mjestu – legendu o Vranskom jezeru koje se nalazi na otoku i dvjema sestrama, legendu o macma-ličima – vilenjacima koji žive u šumi Tramontana, a doznali su i druge zanimljive priče o Cresu i ljudima koji tu žive ili su tu živjeli. Ono što je bio zaključak na ovu temu jeste da Cres, kao i svako drugo mjesto, ne čine posebnim znamenitosti i ljepota prirode, nego ljudi koji tu žive i uspomene koje tu doživimo. Sami su stvarali fotografije mjesta za smijeh, mjesta za tajnu, za prijateljstvo, za hrabrost i početak filma, a svi su na kraju došli do zaključka da je svako mjesto pravo ukoliko imaš prave ljude oko sebe. Na lijep i zanimljiv način došli su i do zaključka da

je lako pronaći ljepotu u malim stvarima, samo treba krenuti tražiti.

Po dolasku na Cres i Ljetnu školu svi su izvukli tajnog prijatelja o kojem su trebali brinuti, misliti i za njega izraditi unikatni ceger koji su na kraju jedni drugima i darovali.

»Prvi puta sam na Cresu, zadovoljna sam svim aktivnostima u kojima sam imala priliku sudjelovati. Meni su se

jako svidjele radionice i rad u skupinama, osobito kada smo išli i anketirali ljude – mještane. Volim kad smo svi na okupu i kad imamo nešto skupa raditi. Sve ostalo je bilo odlično – more, položaj samostana, hrana, društvo... Ako imala priliku, voljela bih ponovno doći», kaže **Iva Bačlija**.

Pozitivne dojmove iznio je i **Ivan Crnković**:

»Drugi puta sam na Cresu na Ljetnoj školi i sve mi se jako sviđa, ništa ne bih mijenjao. Lijepa je plaža, dobro društvo, lijep je i obilazak grada i razgledanje, kupanje... Zapravo, sve je bilo dobro«.

Svih dana bilo je kupanja, dežurstava, pranja sudova, sporta, kartanja, ali prije svega druženja i zbližavanja. A kako legenda kaže – svi oni koji popiju vodu s Vranskog jezera

ponovno dolaze na Cres, a velika većina ovogodišnjih sudionika kaže da vjeruju da to nije samo legenda, nego i stvarnost te da će imati priliku ponovno doći na Cres. Po povratku s puta sudionici ovogodišnje Ljetne škole svratili su i na Trsat, kod Majke Božje Trsatske gdje su imali svetu misu i obilazak svetišta.

Ljetnu školu hrvatskog jezika, kulture i duhovnosti putem projekata pomogli su Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice i Hrvatsko nacionalno vijeće, kao i drugi donatori.

L. C.

Gradska uprava Subotica, Trg slobode br. 1, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 14. i 39. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 94/24), u svojstvu nadležnog tijela:

**OBAVJEŠTAVA JAVNOST O PODNIJETOM
ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI
PROCJENE UTJECAJA PROJEKTA NA OKOLIŠ**

Podnositelj zahtjeva JKP *Vodovod i kanalizacija* Subotica, Trg Lazara Nešića br. 9/a, 24000 Subotica, podnio je dana 26. 6. 2026. godine, pod brojem 003086069-2026-09693-004-081-380-001, zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na okoliš projekta: »Izgradnja distributivnog javnog vodovoda u slijepom kraku ulice Bračke u Subotici«, na katastarskim parcelama br. 15632 i 25511 K. O. Novi grad, Subotica.

Javnost može izvršiti uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju nositelja projekta i dostaviti mišljenje na podnijeti zahtev u roku od 15 dana od dana oglašavanja. Uvid se može izvršiti u prostorijama nadležnog tijela u Gradskoj kući u Subotici, soba 130, svakog radnog dana od 10 do 14 sati, kao i elektronički na internetskoj veb prezentaciji Grada Subotice, na adresi www.subotica.rs.gov.rs/cat_doc/zastita-zivotne-sredine. Mišljenja se mogu dostaviti na adresu nadležnog tijela ili elektroničkom poštom na adresu zivotnasredina@subotica.rs.gov.rs.

U postupku odlučivanja tijelo može donijeti odluku da je za predmetni projekt potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš i odrediti njen opseg i sadržaj ili odluku da za predmetni projekt nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš i odrediti mjere sprječavanja, smanjenja ili otklanjanja negativnih utjecaja ili druge minimalne uvjete zaštite okoliša.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomesječnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

SUBOTICA - Darujem štence (po izboru M ili Ž), crni ili šareni. Tel.: 024/528-682 ili 060 0532570.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više. Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m² Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade vočke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Osoba s invaliditetom (II. stupanj) traži posao u Subotici. Kontakt telefon: 061/6767041.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 14. 7. 2026.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Abeceda otoka

Pun otočni krug

Nisam mislila da će ova otočna abeceda ovako brzo doći kraju. Započela je gotovo neplanski. Slovo po slovo, otok po otok, putovanje po putovanje. I sada, na samom kraju, imam osjećaj kao da zatvaram neku malu mapu koju sam sama crtala, bez pravila i bez rokova, ali s puno više značenja nego što sam u početku očekivala.

Posljednja slova nisu bila laka. Kao da su se i ona sama malo opirala da budu posljednja. Mora da je zato što sam prva stavila na posljednje mjesto. Zamerila mi obrnutost. Kod nekih sam slova otvarala kartu i zatvarala je odmah nakon toga, jer ništa nije imalo smisla. Kod drugih sam se uhvatila kako se vraćam starim bilješkama, kao da sam možda nešto propustila. A zapravo je sve vrijeme bilo isto, neka slova jednostavno ne nose otoke ili ih barem ne nose onako kako sam ja zamišljala da bi trebalo. I onda sam odlučila da to više ne popravljam. Jer i praznine su dio ove priče, a to smo već i dogovorili.

Prazno za početak

Tako je ostalo i slovo Ć, bez svog otoka, ali ne i bez mjesta u ovoj abecedi. Kao mala pauza između svega što dolazi i onoga što je već prošlo. A onda se priča konačno pokrenula.

Čiovo me dočekalo kao otok koji to gotovo ne želi biti. Toliko je blizu kopna da ga lako uzmeš zdravo za gotovo, kao da je dio Trogira, kao da granica između vode i mosta zapravo ne postoji. Ali čim se makneš iz prvih ulica i pogledaš malo dalje, otok se počne otvarati na svoj tihi način. Male uvale, borovi koji se spuštaju prema moru i ona svjetlost kasnog poslijepodneva koja sve učini mekšim nego što jest. Čiovo nije otok koji te osvaja na prvu. On te polako navikne na sebe.

Cres je već sasvim druga priča. Kao da ulaziš u prostor koji ima vlastitu logiku i vlastiti ritam. Što se više voziš kroz njega, to ti postaje jasnije da ovdje ništa nije slučajno raspoređeno. Kamen, šuma, pa opet kamen, pa iznenadna tišina koja se protegne kroz kilometre. I negdje iznad svega, osjećaj da te netko promatra iz

visine, bjeloglavi supovi koji kruže kao da poznaju svaki kamen tog otoka bolje nego ljudi koji ga posjećuju. A unutra, skriveno kao srce koje ne pokazuješ svakome, leži Vransko jezero, mirno i duboko, kao da čuva sve ono što se na otoku ne izgovara naglas.

Kad dođe red na Biševo, sve se odjednom smanji. Otok koji na karti izgleda kao sitna točka, u stvarnosti nosi nešto što ljudi pamte dugo nakon što odu. Modra špilja nije samo prizor, nego trenutak u kojem sve utihne na način koji ne očekuješ. Svjetlo koje se lomi pod morem, brod koji čeka vani, i osjećaj da si na mjestu koje postoji samo zato da bi ga jednom vidio i zauvijek zapamtio. Ali Biševo nije samo taj trenutak. Ono je i tišina između dolazaka i mir koji ostane kad se svi vrate natrag.

Brijuni mijenjaju cijeli ritam ove abecede. Nakon sićušnih i skrivenih otoka odjednom ulaziš u prostor koji je uređen, slojevit i gotovo kazalištan u svojoj povijesti. Šetnja kroz Brijune nije samo šetnja kroz prirodu, nego i kroz vrijeme. Sve se miješa, tragovi davnih civilizacija, priroda koja se održava gotovo kao park i onaj neobičan osjećaj da se iza svakog stabla skriva još jedna priča. Brijuni ne traže da ih razumiješ odmah. Dovoljno je da budeš tamo.

Manje znano na kraj

I onda, na samom kraju, dolazi Arta. Mali otok koji ne pokušava biti ništa više od onoga što jest. Bez velikih priča, bez slojeva koje treba otkrivati, bez potrebe da ga se objašnjava. I baš zato mi se čini kao pravi završetak. Kao točka nakon dugog niza rečenica koje su se same slagale tjednima.

Kad sada pogledam unatrag, više mi se ne čini da sam pisala o otocima po abecedi. Čini mi se da sam samo pratila jednu liniju kroz more, ponekad jasnu, ponekad prekinutu, ponekad praznu, ali uvijek dovoljno stvarnu da me vodi dalje. Čak mi je dala i neku poetičnost u pisanju.

I možda je zato ova abeceda i mogla završiti samo ovako, bez velikog zaključka, bez finalne rečenice koja sve objašnjava, nego kao lagano zatvaranje bilježnice koja će se ionako opet jednom otvoriti. Jer more, naravno, ne prestaje na slovu A, osobito plavi Jadran.

G. K. M.

Prvi cilj je izboren

Hrvatska je prošla skupinu

Foto: HINA/ Daniel KASAP

Uvodni poraz protiv Engleske (2:4), unatoč solidnoj partiji (osobito tijekom prvog poluvremena) većine reprezentativaca, ali i određenim odlukama izbornika **Dalića**, unio je izvjesnu dozu nepovjerenja u mogućnosti ove generacije *vatrenih*. Nesporna igračka kvaliteta nogometaša koji u nogama imaju svjetsko srebro i broncu uz stotine reprezentativnih kapica, ali i breme njihovih godina, nekako su se našli u kontrastu potencijalnog forsiranja mladih snaga koje bi trebale predstavljati hrvatsku reprezentativnu budućnost. Bilo kako bilo, uslijedio je drugi susret u skupini L protiv Paname i minimalna, ali zaslužena pobjeda (1:0) koja je ponovno donijela sunce u hrvatski nogometni tabor smješten u Alexandiji pokraj Washingtona. Konačno, u subotu, 26. lipnja, navečer po europskom vremenu u 23 sata došao je na red i susret odluke i istine. Utakmica protiv Gane, u tom trenutku drugoplasirane momčadi koja je već osigurala plasman u nastavak natjecanja. A Hrvatskoj je igralo sve osim poraza, koji bi je vrlo vjerojatno poslao doma...

Hrvatska – Gana 2:1

Izbornik je odlučio nastaviti sa svojom nogometnom filozofijom i na teren stadiona u Philadelphiji izveo je kombinaciju momčadi svojih senatora (**Modrić, Kovačić, Pe-**

rišić) i provjerenih prvotimaca iz mlađe lige (**Livaković, Stanišić, Šutalo, Pongračić, P. Sučić, Budimir, Vlašić i Baturina**). I pogodio na neki svoj način! Hrvatska je prvo poluvrijeme riješila u svoju korist lijepim prizemnim dalekometnim pogotkom P. Sučića s razdaljine od gotovo 20 metara (31. minuta). Cijela momčad disala je kao jedan, uz naravno povremene padove koncentracije i tjelesnih mogućnosti pojedinih izabranih nogometaša. Kulminacija navedenog dogodila se u 73. minuti, kada je nakon indirektnog udarca s ruba kaznenog prostora gotovo cijela obrana kiksala, dozvolivši strijelcu **Luckasse-nu** nesmetanu realizaciju za izjednačenje. I ponovno se, na sreću na kratko, uvukao poznati osjećaj nemira i nespojnosti, kako na terenu tako i u milijunskom hrvatskom navijačkom kozmosu diljem cijeloga planeta. Trenutačni rezultat garantirao je prolaz, ali novi, slučajni gol u mreži Livakovića značio bi pakiranje kufera. Ali, onda se u 83. minuti ukazao Vlašić i zabio prekrasan pogodak glavom nakon kornera Modrića. Za vodstvo i, ispostaviti će se, pobjedu protiv odlične, čvrste Gane koja je, ne zaboravimo, odigrala neodlučeno (0:0) protiv Engleske, pobjednika skupine L. Posljednjim zviždukom kanadskog suca **Fischera**, reprezentacija Hrvatska je, skupa sa svim svojim navijačima konačno mogla odahnuti. Ispunjen je prvi i glavni cilj nastupa na ovom SP-u: prolazak skupine.

Portugal u šesnaestini finala

Osvajanjem drugog mjesta u skupini ždrijeb je Hrvatskoj donio više nego neugodnu momčad Portugala s kojom je dosada odigrano 11 susreta, uz samo 1 pobjedu, 2 remija i čak 7 poraza. Kada ovaj tekst bude pred vama, svi zajedno znat ćemo kako je susret završio (igran u

noći s četvrtka na petak, 3. srpnja, na stadionu BMO Field u Torontu). Pobjeda donosi susret osmine finale protiv boljeg iz susreta Španjolske i Austrije. A da je, recimo, ostalo 1:1 protiv Gane, Hrvatska bi kao trećeplasirana igrala protiv Kolumbije, a pobjednik bi išao na boljeg iz susreta Švicarske i Alžira.

D. P.

Foto: HINA/ Daniel KASAP

POGLED S TRIBINA

Brojke

Živimo u vremenu kada su brojne informacije i brojna statistička bilježenja, zahvaljujući uznapredovaloj digitalnoj tehnologiji, u rekordnom roku dostupni javnosti. Aktualno Svjetsko nogometno prvenstvo u SAD-u, Meksiku i Kanadi fantastičan je panel na kojemu se iz dana u dan gomilaju zanimljivosti vezane uz »najvažniju sporednu stvar na svijetu«, a kako se čini protekih tjedana i najvažniju glavnu stvar. Pa evo malo zanimljivih brojki u svezi mundiala nad mundialima, kako se to već čini zbog masovnosti sudionika i broja odigranih utakmica – 48 država izborilo je pravo nastupa. Na teritoriju tri države domaćina (prvi puta u povijesti) odigrat će se 104 susreta. U statističku povijest kao najposjećeniji dan nekog SP-a ulazi 16. lipnja 2026. kada je na četiri susreta grupnog dijela zabilježen ukupni posjet od 281.223 gledatelja. Prema dosadašnjim pokazateljima, gledanost i popunjenost stadionskih kapaciteta je nevjerovatnih 99 posto. Na ovom SP-u četiri reprezentacije ostvarile su povijesni debi: Uzbekistan, Curacao, Zelenortski Otoci i Jordan, dok je Brazil jedina momčad koja je nastupila na svim dosadašnjim svjetskim prvenstvima (23). Apsolutni rekorderi

po broju nastupa na SP-u su **Lionel Messi** (Argentina) i **Cristiano Ronaldo** (Portugal) sa šest mundiala (2006. – 2026.), ali je Messi i nogometaš koji je odigrao najviše utakmica – 29 (sa završetkom grupne faze), iza njega su Ronaldo i **Mateus** (Njemačka) – 25. Na listi najboljih strijelaca također je prvi Messi – 19 golova, a za njim slijedi **Mbape** (Francuska) – 16, ali će se ove brojke do kraja SP-a zasigurno mijenjati jer su Argentina i Francuska (finalisti prošlog SP-a 2022.) i ovoga puta jedni od glavnih favorita. Nakon kornera protiv Paname kapetan hrvatske reprezentacije Luka Modrić postao je najstariji nogometaš u povijesti SP-a koji je zabilježio asistenciju. Najstariji nogometaši koji su zaigrali na SP-u su poglavito vratari: **Esam El Hadari** (Egipat) – 45 godina, 161 dan (Rusija 2018.), **Farid Mondragon** (Kolumbija) – 43 godine, 3 dana (Brazil 2014.), dok je najstariji igrač, ujedno i strijelac **Roger Milla** (Kamerun) – 42 godine, 39 dana (SAD 1994.). Na koncu, rekorderi među izbornicima su **Carlos Alberto Pereira** (Brazil) i **Carlos Kueiros** (Portugal) – 6 SP, ali treba zapisati i **Boru Milutinovića** (Srbija) koji je još uvijek jedini koji je na 5 SP-a vodio pet različitih reprezentacija (Meksiko, Kostarika, SAD, Nigerija, Kina).

D. P.

Umotvorine

- * Bolje je i ne započinjati nego stati na pola puta.
- * Uskladi radnju s riječju i riječ s radnjom.
- * Kada se naučiš pokoravati, znat ćeš i vladati.

Vicevi, šale...

- Ženo, kaži nešto!
- Što da kažem?
- Bilo što, tlak mi je nizak.

Otišla na razgovor za posao i pitaju me što najviše volim kod posla.

Rek'o – vikend, praznike i bolovanja.

Nisu me primili.

Aforizmi

- * Granice bole samo one ljude koji su te navikli gaziti.
- * Što te briga ako idem glavom kroz zid? Ne nosim tvoju glavu.
- * Ne ostavljaj sebe za kasnije da ne budeš sebi prekasno.

Vremeplov – iz naše arhive

HKUD Vladimir Nazor u Tavankutu, 2016.

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Saranjivanje živog pobratima

Bila dva pobratima, jedan bogat – drugi siroma. Pobratimili su se kad je siroma bogatog spasio iz opasne kavge.

– Pobratime, nikad te neću zaboravit. Što je moje ko da je i tvoje – bogataš se onda zafaljivo i zavitovo siromašku.

Ovaj nije imo blaga, al je imo svoju kućicu i zemljice koliko mu je tribalo za život, a ruke zlatne, pa mu nije baš tribalo ničije krilo ni zaklonica. Ne da njemu nije tribalo već ga je bogataš uvijek zvao u pomoć. Makar je bio bogat, bio je niki svezan, tupave glave, a volio imanje rasipat, pa je uvijek natrčao na kaku nevolju. I začas poručiva:

– Pobratime, pomaži.

Siromašku nije ni padalo teško. Misli se: mož doć red i na mene, pa se neću mislit di ću se zatrčat u nevolji, imam pobratima.

Nevolja je i došla. Nije ni sama već se skupilo nekoliko. Baš kad je svezao litinu i opremo se za vršidbu, uvatio ga niki teški čemer, sav se ukočio u krevetu, kad evo još veće nevolje: dičica se sigrala i zapalila kamare. Osto brez godišnjeg kruva, a jedva je čeko litinu da malo ráne proda i namiri i tamo di je malo dužan.

Bolest ga svezala, a nevolja ne čeka, triba pomoć. Poruči po sinu da pobratim oma dođe do njegov.

– Šta je, pobratim ne mož doć?!

Siromašak se čudio kad je vidio da se sin vraća sam, a ovaj samo slego ramenima.

– Šta je poručio?

– Ništa. Poslušao me, i samo je toliko kazo, dobro!

– Pa dobro.

Šta bi drugo znao kazat i siromašak.

Samo vrime prolazi, a pobratima nikako, pa ni kake poruke. Siromašak opet pošalje sina. Pobratim i sad lipo poslušao kako pobratimu kuća gori od tuge i nevolje, al ni sad nije drugo kazo već samo: dobro!

Siromašku sad već nije tribalo gatat kako stoji s njegovim pobratimom. Jedva je čeko da se pridigne iz kreveta. Pokupio svu čeljad i kaže:

– Obučite se u svečano, idemo na saranu.

– Ko je umro?

Ne kaže on ni rič. Došli tako do pobratimovi prvi komšija. Ljudi vide da siromašak ide kome na saranu, pa će zapitat ko njim je umro.

– Vi ne znate?! Moj pobratim – vaš komšija.

– Ko ti je to kazo?

Komšije će se čudit. Udarili u smij, pa u to evo na glas svita iz kuća, a evo i pobratima. On baš bio u avliji, pa kad je čuo o čem je razgovor, razvalio usta ko kapiju na pustoj kući tako se smije. Ne da se smije već će pobratima još i ismijavat prid svitom.

– Pobratime moj, šta je tebi došlo u glavu da me saranjivaš živog?! Ljudi, jeste i vi dočekali tako štogod?

On bi siromaška ismijavo, al se ovaj ne zbunjiva već kaže:

– Da, da! Nisam ja ni došo da te saranjivam mrtvog, jel ja takog pobratima koji mi se ne odazove u nevolji saranjivam živog da ga se ne bi moro stidit dok ne umre.

I okrene se, pa ode sa svojim čeljadima.

Pričao Ento Romić
Šta u oca to u dice, 2012.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Al je lipo vratit se

Trgnem se iza sna. Odviše sam lipo sanjo pa mi i ni pravo. Pendžer otvorit, digo se vitar pa s firangle zaintale. Ova moja pored rči li rči. Digod iz Budžaka dučka. Tutnji iz daleka. Sivne odjedanput s druge strane, od Dunava. Od Baranje. Sveti Ilija krenio s vozat kokanda. E sade od čega sam se trgo? Od vrimenta što s minja jel od rkanja, vrag će znat. Učas se trgne i ova moja. Pristane rkat, ništa u bradu progundā pa s okrene na drugu stranu i nastavi testerisat. Pod nos mi došo meris lipe što s procvala na čošku. A bome i nočna frajla s ositi iz dvora. A koda s ositi i meris kiše. Cigurno digod već pada. Okrenem se na drugu stanu pa probam ope zaspavat. I gle čuda, uspije. A vala j malo šta tako lipo neg kase možeš vratit u vrime ka s bio dite. Makar sanjat. Nastavio baš disam sto. Ja i faš Joza naštudirali da će mo it pecat pa uranili. On s njegove dvi jasinove močice za štuke i dva trskovca za crvenperke, muže, kucine i bulje doperjašio zarana do mene. I ja priprazio isto tako. Dobro smo mi i uranili. Iza sna onake gladne majka nam ponudila masna kruva i krastavaca sa sunca. Časkom ručali pa nabrzaka na đubretu navatali gljista. Ondak put pot noge. Čuli da u Džindže vatu kucine, crvenpeke, muže i bulje. A kažu da s i štuke krenile. Naštudirali tamo it. Sunce s već dobrano promoljilo pa već upeklo. Bosi žurimo, tabanjarimo po pravu što j do članaka. Udice već mal žulju na ramena. Nuz put mal koštamo duda. Ko s ne b zaslaudio. Ispod benta kod Vranini dudi morge sam taki. Da b došli do Džindže tribo nam čamac pa nam stari kum Tuna uzajmio. Mi njemu obećali par crvenperki za mačku a on nama čamac. Ni Džindža daleko al ni ni lako nama dičurlaji odveslat donde. Nikako i stigli kad tamo već dičurlaje ko mi ohohooo. Već pecu. Nasukali čamac pa svaki izbirnio misto di će pecat. Zagazili mal do priko kolina, pobacali udice. Isprva ništa. Ko u bunar da s bacio. Već smo tili krenit kući ka j onda krenilo vuć. Kako baciš trskovac tako s šplecalica zagmuri. Kucine baš iđu. A i lipa crvenperka i muža se zakvači. Od pecanja na gljistu i zaboravili da pecamo i na ribicu. Na štuku. Okrenem se a jedne mi močice nema. Taman izronila na po Džindže. Trč do čamca. Zovem faša u pomoć. Veslamo i silom stignemo močicu. Trgnem. Ne mož izvuć. Žinor siče vodu. Napatili se bome. Štuka cigurno od pet kila završila u čamcu. Kako smo se vatili natag kad nema jedne fašove močice. Ona na druge strane al još dalje. Ope veslaj. Kasma ju stigli ope borba. Izvukli, bome ono štuka koda i jača neg što j moja. Navatali šta smo mislili pa s raznudili od pecanja. Veslaj kući. I trgnem se iza sna ope. Prasnio grom, vala j komšijski odžak potrefio. Vitar tako duše da nosi kišu kroz burundžuk u sobu. Skočila i ova moja pa zatvara pendžer. Ope ošuknio grom. Trč isključivaj ono sokočalo od televizije. Ležim i študiram da j lipo vratit se pa makar se sanjalo. Pa još nuz put navatat ribe i kišu dočekat. Neb mario još jednu turu ope s vratit.

U NEKOLIKO SLIKA

Detalji šokačke nošnje

Ekskluzivno sa Svjetskog prvenstva u nogometu

Navijačka priča

Nogometni mundial u SAD-u, Meksiku i Kanadi ulazi u svoj drugi krug, jer nakon odigranih susreta po kvalifikacijskim skupinama sada slijedi izlučni dio u kojemu više nitko nema pravo na popravni. Hrvatska je pobjedama protiv Paname (1:0) i Gane (2:1) osvojila drugo mjesto u svojoj skupini L, a voljom ždrijeba igrat će protiv Portugala u šesnaestini finala. Ali ovo nije priča o nogometašima nego o onima zbog kojih se nogomet uopće igra. O navijačima. Vjernim navijačima Hrvatske koji su se, ne žaleći poprilična novčana sredstva, zaputili do daleke Kanade i SAD-a kako bi navijali za *vatrene*, čineći tako, po svojim nadaleko prepoznatljivim crveno-bijelim obilježjima, jednu od najboljih navijačkih armija na cijelom nogometnom svijetu. Zahvaljujući obitelji **Davora Kostelića** iz Opatije tijekom svih proteklih dana ovoga SP-a stizala su ekskluzivna info navijačka izvješća i pet fotografija u ovoj reportaži njihovo su autorsko djelo. A potom, praktično u posljednji čas, stiglo je i foto izvješće **Stanka Vacija** (tri fotografije), rođenog Subotičanina koji već dugo s obitelji živi u Kanadi. Obitelji Kostelić i Vaci navijale su s tribina stadiona BMO Field u Torontu, bodreći Hrvatsku u pobjedi protiv Paname. Lijepe fotografije pune navijačkog naboja govore više od bilo kojih dodatnih riječi...

D. P.

Obitelj Kostelić

Tata Davor, mama **Zrinka** i sinovi **Frane** i **Lovro Kostelić** dobar su dio svog godišnjeg odmora odlučili provesti u navijačkoj avanturi Svjetskog prvenstva, a turistič-

ki itinerer prilagodili su gradovima u kojima je Hrvatska igrala susrete u skupini L. Za duel protiv Paname imali su karte, dok su susret s Ganom gledali u specijaliziranoj navijačkoj zoni.

Zastava

Hrvatski navijači ponosno su američkim i kanadskim ulicama nosili 100 m dugačku i 12 m široku zastavu Hrvatske.

Oko stadiona

Svi koji su imali ulaznice i oni koji nisu, par sati prije početka svakog susreta okupljali su se ispred stadiona u svojevrsnom navijačkom zagrijavanju.

Tribina

Najdojmljivi doživljaj je uživo gledanje i navijanje s tribine. Prizor s hrvatske navijačke tribine na stadionu u Torontu. Odlučujući pobjednički pogodak **Budimira** dogodio se upravo pred ovom tribinom.

Stadion

Prizor s tribine neposredno prije početka susreta Hrvatske i Paname, za vrijeme svečanog otvorenja tijekom kojeg se intoniraju nacionalne himne.

Obitelj Vaci

Gornji red: *Dida* Stanko Vaci, unuk **Martin**, sin **Marinko**
Donji red: unuk **Pajo** i sin **Josip**

Pješačenje

Od grada do stadiona Toronto (službeni naziv za SP) obitelj Vaci je prepješačila više od 10 km.

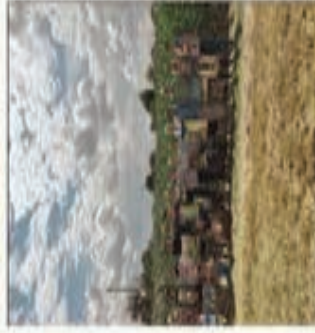
Lopta

Prigodno fotografiranje pored velike lopte s kojom se igra ovo SP.

HRVATSKO-BUNJEVAČKO KULTURNO
UMJETNIČKO DRUŠTVO "LEMEŠ"
SVETOZAR MILETIĆ

POZIVNICA

SRDAČNO VAS POZIVAMO DA SVOJOM
NAZOČNOŠĆU UVELIČATE
"XXVI LEMEŠKU DUŽIJANCU"

SVEČANA SVETA MISA ĆE SE ODRŽATI
12.07.2026. U IOH U CRKVI RODENJA
BLAŽENE DJEVICE MARIJE U LEMEŠU.
NAKON MISNOG SLAVLJA BIĆE UPRIILIČEN
SVEČANI RUČAK U DOMU KULTURE.

RADUJEMO SE VAŠEM DOLASKU I
DRUŽENJU

VAŠ DOLAZAK POTVRDITE DO 05.07.2025.

ORGANIZACIONI ODBOR

OSIGURAJTE VAŠ DOM i sve ono što ga čini domom

**MILENIJUM[®]
OSIGURANJE**
VREMJE JE DA MISLIMO NA BUDUĆNOST

Osiguranje za vaš dom, stvari u njemu i članove domaćinstva

Vaš dom je više od prostora, u njemu je sve što vam najviše znači. Zato je važno da se prema njemu odnosite odgovorno i osigurate ga.

Osiguranje domaćinstva – Siguran kvadrat Milenijum osiguranja je polisa koja podrazumjeva osiguranje stana ili kuće, stvari u njima, kao i članova domaćinstva od posljedica nepredviđenih okolnosti, kao što su:

požar	izlivanje vode
udar groma	provalna krađa
eksplozija	razbojnička krađa
oluja	lom stakala
grad	odgovornost prema trećim licima

025/ 51 50 350 | 024/ 555-867 | 011/ 715 23 00

Milenijum osiguranje

@milenijumosiguranje

www.mos.rs

milenijum-osiguranje

@milenijumosiguranje

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCIJE:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

**Radio Marija Srbije
Radio Maria play**

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po **1 dinar**

- 12 meseci sa **50% popusta**

**Astra
Telekom**

011 44 22 009

DUŽIJANCA

u
BAJMOKU

5.7.2026.

S radošću i ponosom
pozivamo Vas da svojim
prisustvom uveličate
proslavu Dužijance
u Bajmoku.

SVETA MISA
ZAHVALNICA

U 10h

SVEČANA AKADEMIJA
I BANDAŠICINO KOLO

19.30h

SVEČANA AKADEMIJA u 19.30h u župnom dvorištu

- ✦ Dodite da vidite kako je našeg bač Stipana uvalila risarska depresija i nevolja i kako su on i njegova nana Manda rešili i depresiju i nevolju.
- ✦ Kako su dočekali naše lipe kraljice.
- ✦ I kako naši mladi folkloraši u lipim nošnjama čuvaju tradiciju da ne padne u zaborav.

Sve Vas srdačno očekujemo u što većem broju!

*U zahvalnosti za darove zemlje i plodove rada,
okupimo se u molitvi i zajedništvu.*

NEKA NAŠ BŮŽJI BLAGOSLOV PRATI U SVAKOM DANU!
DODITE, PROSLAVIMO ZAJEDNO OBIČAJE NAŠIH PREDAKA
I ZAHVALIMO NA DAROVIMA ŽETVE!

RADUJEMO SE VAŠEM DOLASKU!